

Concept Notulen
Algemene Vergadering van ING Groep N.V.
Maandag 13 mei 2013, aanvang 14.00 uur
Muziekgebouw aan 't IJ, Amsterdam

(Deze notulen zijn een weergave van de zakelijke inhoud van de vergadering.)

Agenda

1. Opening en mededelingen.
2.
 - A. Verslag van de Raad van Bestuur over 2012 (ter bespreking).
 - B. Bericht van de Raad van Commissarissen over 2012 (ter bespreking).
 - C. Jaarrekening over 2012 (ter beslissing).
 - D. Afschaffing van de Nederlandse vertaling van het jaarverslag met ingang van het jaarverslag over 2013 (ter bespreking).
3. Reserverings- en dividendbeleid (ter bespreking).
4. Remuneratierapport (ter bespreking).
5. Corporate governance (ter bespreking).
6. Duurzaamheid (ter bespreking).
7.
 - A. Verlening van decharge aan de leden van de Raad van Bestuur voor hun taakuitoefening in 2012 (ter beslissing).
 - B. Verlening van decharge aan de leden van de Raad van Commissarissen voor hun taakuitoefening in 2012 (ter beslissing).
8. Benoeming accountant (ter beslissing).
9. Samenstelling van de Raad van Bestuur:
 - A. Herbenoeming van de heer J.H.M. Hommen (ter beslissing).
 - B. Herbenoeming van de heer P.G. Flynn (ter beslissing).
 - C. Benoeming van de heer R. Hamers (ter beslissing).
10. Samenstelling van de Raad van Commissarissen:
 - A. Herbenoeming van de heer J. van der Veer (ter beslissing).
 - B. Herbenoeming van mevrouw J.P. Bahlmann (ter beslissing).
 - C. Benoeming van mevrouw C.W. Gorter (ter beslissing).
 - D. Benoeming van de heer H-J.M. Lamberti (ter beslissing).
 - E. Benoeming van mevrouw I. Martín Castellá (ter beslissing).
11.
 - A. Machtiging tot uitgifte van gewone aandelen, al dan niet met voorkeursrecht (ter beslissing).
 - B. Machtiging tot uitgifte van gewone aandelen, al dan niet met voorkeursrecht in verband met een fusie, overname van een onderneming of een vennootschap, of indien noodzakelijk volgens de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen, ter bescherming of behoud van de vermogenspositie van de vennootschap (ter beslissing).
12.
 - A. Machtiging tot verkrijging van gewone aandelen of certificaten van gewone aandelen in het eigen kapitaal van de vennootschap (ter beslissing).
 - B. Machtiging tot verkrijging van gewone aandelen of certificaten van gewone aandelen in het eigen kapitaal van de vennootschap in verband met een belangrijke herstructurering van haar kapitaal (ter beslissing).
13. Rondvraag en sluiting.

Aanwezigen

- van de Raad van Commissarissen: de heren J. van der Veer (voorzitter) en P.A.F.W. Elverding (vicevoorzitter), mevrouw J.P. Bahlmann, alsmede de heren H.W. Breukink, J.H. Holsboer, P.C. Klaver, J.Ch.L. Kuiper, R.W.P. Reibestein, mevrouw Y.C.M.T. Van Rooy, de heren L.A.P. Vandewalle en L.J. de Waal;
- van de Raad van Bestuur: de heren J.H.M. Hommen (voorzitter), P.G. Flynn en W.F. Nagel;
- de navolgende functionarissen:

de heer J-W.G. Vink	secretaris van de Vennootschap
mevrouw L.G. van der Meij	secretaris van de vergadering;
- externe accountant: de heren M.A. van Loo en A.F.J. van Overmeire van Ernst & Young;
- vertegenwoordigers van de Centrale Ondernemingsraad;
- 7 aandeelhouders en 311 certificaathouders.

De vergadering wordt voorgezeten door de heer J. van der Veer.

1. Opening en mededelingen.

De **voorzitter** opent om 14.00 uur de vergadering en heet allen, aandeelhouders en certificaathouders van ING Groep N.V., de externe accountants, de vertegenwoordigers van de Centrale Ondernemingsraad en leden van de pers, van harte welkom. De Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen zitten op het podium. In de zaal zitten bestuurders van ING Bank en ING Verzekeringen die eventuele vragen over specifiek het bank- respectievelijk het verzekeringsbedrijf, kunnen beantwoorden. Op het podium zit ook de heer Vink, secretaris van de vennootschap en hoofd Juridische Zaken. Zoals goedgekeurd in de Algemene Vergadering van 25 april 2006 zal de vergadering via de internetsite van ING (www.ing.com) worden uitgezonden.

De **voorzitter** constateert dat aandeelhouders en certificaathouders conform de wet en de statuten van de vennootschap tot deze vergadering zijn opgeroepen, zodat de vergadering rechtsgeldige besluiten kan nemen. Voorts constateert hij dat door aandeelhouders en certificaathouders geen voorstellen ter behandeling in deze vergadering zijn ingediend. Hij deelt mede dat het geplaatste kapitaal van de vennootschap per de Registratiedatum (15 april 2013) bestond uit 3.831.560.513 gewone aandelen. In totaal 49.278.737 certificaten van gewone aandelen waren op de Registratiedatum in bezit van ING zelf, zodat daarop geen stemmen kunnen worden uitgebracht. In totaal kunnen dus 3.782.281.776 stemmen worden uitgebracht.

Later in de vergadering wordt bekendgemaakt dat in deze vergadering zeven aandeelhouders (inclusief de Stichting ING Aandelen) en 311 certificaathouders aanwezig of vertegenwoordigd zijn, die in totaal 3.831.009.254 (certificaten van) aandelen houden, waarop in totaal 3.781.730.517 stemmen kunnen worden uitgebracht. In totaal kunnen 1.942.541.018 stemmen worden uitgebracht door middel van stemmen bij volmacht of door in de vergadering aanwezige of vertegenwoordigde certificaathouders of aandeelhouders, uitgezonderd de Stichting ING Aandelen, wat 51,36% van het totaal aantal stemgerechtigde aandelen is.

Vervolgens deelt de **voorzitter** mede dat de notulen van de Algemene Vergadering van 14 mei 2012 zijn vastgesteld en ondertekend door de voorzitter, de secretaris en de aangewezen certificaathouder en sinds 14 november 2012 beschikbaar zijn op de website van ING; deze hebben bovendien ter inzage gelegen. De verslaglegging van deze vergadering wordt verzorgd door mevrouw L.G. van der Meij. Er wordt van de gehele vergadering een bandopname gemaakt ten behoeve van het opmaken van de notulen. In overeenstemming met artikel 32 lid 3 van de statuten stelt de **voorzitter** voor de heer W.G. Bogaard uit Huizen, certificaathouder, aan te wijzen, die de notulen van deze vergadering mede zal vaststellen. De heer Bogaard heeft al verklaard de aanwijzing te zullen aanvaarden. De Algemene Vergadering besluit bij acclamatie aldus.

2A. Verslag van de Raad van Bestuur over 2012 (ter bespreking).

2B. Bericht van de Raad van Commissarissen over 2012 (ter bespreking).

Nadat de aanwezigen in de zaal de korte film ‘Orange Spirit’ hebben gezien heet de heer **Hommen** allen welkom en houdt een presentatie over ING.

ING sluit zich graag aan bij de klanten die meer van een bank verwachten in termen van eenvoud en verantwoord ondernemerschap. Particuliere klanten hebben behoefte aan inzicht en overzicht in hun financiële huishouden en toekomst. Zij zijn gesteld op zekerheid en veiligheid van gegevens. Bovendien is in deze moeilijke tijden flexibiliteit nodig; ING heeft in vele landen voor haar particuliere klanten mobiel bankieren beschikbaar. Het heeft echter ook een keerzijde, namelijk dat de diensten tijdelijk niet beschikbaar kunnen zijn als er een storing is. ING stelt alles in het werk om storingen te voorkomen en tracht storingen steeds sneller op te lossen. Bij de recente Ddos-aanval was overigens op geen enkele manier sprake van een inbreuk op banksystemen of op klantgegevens. De beschikbaarheid voor particuliere klanten van mobiele en internetdiensten via mijnning.nl bedroeg zowel in 2012 als in de eerste maanden van 2013 gemiddeld 99,3%. Ook in het verzekeringsbedrijf wordt sterk de nadruk gelegd op het goed bedienen van klanten. ING wil graag de voorkeursbank zijn en meet daarom in welke mate klanten ING aanbevelen bij vrienden en familie. Die feedback wordt gebruikt om verbeteringen aan te brengen. Klanten hebben de ING diensten in 2012 beter gewaardeerd dan in 2011. In acht landen, inclusief Nederland, scoorde de klanttevredenheid bij ING in 2012 zelfs het hoogst van alle banken.

2012 was een belangrijk jaar. De strategie werd aangescherpt, zowel bij de bank als bij het verzekeringsbedrijf en belangrijke mijlpalen werden bereikt. De betaling aan de Staat in verband met de kernkapitaaleffecten kwam boven EUR 10 miljard uit. ING en de Nederlandse Staat bereikten in november 2012 met de Europese Commissie overeenstemming over een aanpassing van het herstructureringsplan van 2009, destijds opgesteld in verband met de ontvangen staatssteun. Dankzij die aanpassing heeft ING meer tijd en meer flexibiliteit om haar toekomst vorm te geven. In 2012 is onder meer de verkoop van een groot gedeelte van het Aziatisch verzekerings- en vermogensbeheerbedrijf aangekondigd en is het ING beloningsbeleid aangepast en versoepeld. Met de voortgang met de strategie is een stevige basis gelegd voor de toekomst.

Een van de belangrijkste externe omgevingsfactoren betreft toenemende regelgeving. ING staat achter het versterken van financiële instellingen en het stabiliseren van het financiële systeem en is het in de basis eens met het overgrote deel van de regelgeving. De timing van de maatregelen en de wijze waarop sommige regels op elkaar inwerken zou beter kunnen. Sturing op basis van principes kan een alternatief zijn. Meer regels kunnen namelijk ook een belemmering vormen voor de rol van ING als financier van de reële economie. Wat nodig is, is meer kapitaal bij de banken, bij het bedrijfsleven en bij particulieren.

De heer **Hommen** licht de strategische maatregelen die ING in 2012 heeft uitgevoerd nader toe. Op 26 november 2012 kwam het totale bedrag aan terugbetalingen van aflossingen plus rente aan de Nederlandse Staat voor het eerst boven EUR 10 miljard. Er zijn niet zo veel Europese banken die hun ontvangen steun ook daadwerkelijk terugbetalen en zeker niet met een totaal van ruim EUR 3,5 miljard aan premies en couponbetalingen. Dat is een gemiddeld rendement voor de belastingbetaler van 12,5% of meer per jaar tussen oktober 2008 en mei 2015. Uiterlijk mei 2015 zal alles zijn terugbetaald. ING betaalt de Nederlandse Staat ook nog enkele honderden miljoenen euro's voor garanties op enkele obligaties die ING uitgaf sinds januari 2009. Verder betaalde ING EUR 175 miljoen aan bankbelasting aan de Nederlandse Staat in 2012 en mogelijk eenzelfde bedrag in 2013. In 2012 betaalde ING ook EUR 55 miljoen aan bankenbelasting in andere landen. Vanaf 2015 gaat ING meebetalen aan het jaarlijkse depositogarantiestelsel, als dat er komt. En ING zal ongeveer EUR 300 miljoen in 2014 betalen als gevolg van de nationalisatie van SNS REAAL.

Sinds 2009 draagt de Nederlandse Staat een groot gedeelte van de risico's van de zogenaamde Alt-A portefeuille in de Verenigde Staten. Daarvoor betaalt ING periodiek een premie. Sinds december 2012 is de Nederlandse Staat in een positie om die Alt-A portefeuille met een winst op de markt te verkopen. De Staat zou in totaal tussen EUR 4 miljard en EUR 4,5 miljard kunnen verdienen aan de steun die door de Staat aan ING werd gegeven. Daarbovenop betaalt ING dan nog een bedrag van bijna EUR 0,5 miljard aan extra belastingen.

Een onderdeel van het aangepaste herstructureringsplan is dat aan het einde van dit jaar meer dan 50% van de Aziatische verzekerings- en vermogensbeheeractiviteiten verkocht moet zijn. Met de gedeeltelijke beursgang aan het begin van deze maand van ING US werd de noodzakelijke stap gezet voor de Amerikaanse verzekeraar, hoewel de markt thans niet meer dan 50% van de boekwaarde wil betalen. Met de opbrengst van de gedeeltelijke beursgang in Amerika kan de dubbele hefboom van ING gereduceerd worden naar ongeveer EUR 5 miljard. De doelstelling is om in 2014 gereed te zijn voor een beursgang van het Europees verzekeringsbedrijf, wat uiterlijk eind 2015 voor meer dan 50% moet zijn verkocht. Als dit is gerealiseerd zal het verzekeringsbedrijf volledig verzelfstandigd zijn en worden de beperkingen voor ING op het gebied van prijsleiderschap en acquisities opgeheven.

De goede financiële positie van ING Bank vloeit voort uit de nadruk die in 2012 is gelegd op betere financiering, hogere liquiditeit en een betere kapitaalpositie. ING voldoet nu al aan de Basel III-ratio's. Een ander belangrijk punt is dat dankzij balansoptimalisatie ING met een kleinere balans meer voor haar klanten kan betekenen. Onder invloed van de economische omstandigheden heeft ING in 2012 meer dan EUR 2 miljard aan risicokosten moeten nemen. Bovendien werden stappen gezet om risico's aanzienlijk te verminderen. De risico's in Nederland ten aanzien van hypotheek en leningen aan het MKB zijn in 2012 wel wat

toegenomen. Het risicoprofiel van de bank is overigens al vele jaren lager dan van vele andere banken. Het rendement op het eigen vermogen van ING ligt sinds de tweede helft van 2010 iets hoger in vergelijking met andere banken, maar is nog steeds te laag om de kosten van het eigen vermogen te kunnen dekken. De ambitie is om in 2015 een rendement op het eigen vermogen van tussen 10% en 13% te realiseren door onder meer het aanpassen van prijzen en groei van de leningenportefeuille. In het eerste kwartaal van 2013 was het rendement op het eigen vermogen 9%.

De heer **Hommen** vervolgt zijn presentatie met de financiële resultaten van de groep, de bank en de verzekeraar in 2012. De tegenvallende economie in de Eurozone zorgde mede ervoor dat het nettoresultaat van ING Groep daalde van EUR 5,8 miljard in 2011 naar EUR 3,9 miljard in 2012, onder meer als gevolg van lagere renteresultaten op sparen. De vergoeding voor spaargelden stond in geen verhouding tot het lage klimaat. In het eerste kwartaal van 2013 kon ING Groep verbeterde resultaten laten zien waarbij het nettoresultaat ten opzichte van het eerste kwartaal 2012 met 148% steeg naar EUR 1,8 miljard, inclusief EUR 1 miljard boekwinst vanwege verkoop van een aantal bedrijfsonderdelen in Azië. Het onderliggende resultaat verbeterde onder meer door kostenbesparingen. De resultaten van het bankbedrijf bleven in 2012 op ongeveer hetzelfde niveau als een jaar eerder. Het resultaat verminderde, onder andere door teruglopende rentebaten en de lagere provisiebaten bij Commercial Banking, hogere risicokosten, de bankbelasting in Nederland, kosten door risicovermindering van de obligatieportefeuille in het zuidelijke deel van Europa en hogere liquiditeitskosten. Het verzekeringsbedrijf wist zowel het onderliggende bruto- als het onderliggende nettoresultaat om te buigen naar positieve cijfers. De baten namen met EUR 2,4 miljard af, maar de lasten met EUR 2,8 miljard doordat met ingang van 2012, de Aziatische verzekerings- en vermogens-beheeractiviteiten boekhoudkundig als stopgezette activiteiten worden beschouwd.

In 2012 liep de koers van het aandeel met ongeveer 25% op. Het ING aandeel deed het even goed als de Europese bankenindex. Het aandeel ING was opgeklommen naar EUR 7,44 op 31 januari 2013. Door de verwarring rond de nationalisatie van SNS REAAL op 1 februari zakte de koers van het ING aandeel sterk tot EUR 5,54 aan het einde van maart. Inmiddels is weer een herstel ingezet. Het is nu aan ING om het desinvesteringsprogramma en de terugbetaling aan de Nederlandse Staat voortvarend door te zetten, zodat eventuele twijfel in dat opzicht zo snel mogelijk wordt weggenomen.

De heer **Hommen** betoogt dat bij ING ook niet-financiële resultaten, zoals de voortgang op het terrein van duurzaamheid, tot de kern van het bedrijf behoren. Hij kondigt aan dit nader te bespreken onder agendapunt 6 en staat kort stil bij het belang van ING voor Nederland en bij het merk ING. ING heeft een sterke merkbekendheid binnen alle markten, waarin zij opereert. De merkwaarde van ING staat op de tweede plaats vergeleken met alle Nederlandse merken en wereldwijd staat ING in de top 100.

Bijna 25.000 ING werknemers wonen in Nederland. Verder komt een derde van de baten en een belangrijk deel van ING's 33 miljoen bankklanten en 28 miljoen klanten van het verzekeringsbedrijf uit Nederland. Aan het einde van 2012 had ING voor EUR 144 miljard aan hypothecair krediet in Nederland uitstaan en EUR 77 miljard aan overig krediet. 6% van de aandeelhouders is Nederlands en ING draagt in een regulier jaar meer dan EUR 2 miljard

aan belastingen aan de Nederlandse Staat af. ING is belangrijk voor het Nederlandse bedrijfsleven. Door de omvang en expertise is ING in staat om integrale dienstverlening te verlenen aan het Nederlandse grootbedrijf. ING kan ook bedrijven die in de problemen zijn geraakt helpen.

De heer **Hommen** vat samen dat ING vooruitgang boekt met de uitvoering van de strategie, ondanks de uitdagende externe omstandigheden. Er worden flinke stappen gezet in termen van klantgerichtheid en duurzaamheid. De nadruk ligt nog steeds op kapitaal, liquiditeit en financiering en daardoor kan ING al in 2012 voldoen aan de eisen van Basel III. Maar er staan nog belangrijke punten op de strategische agenda. Na voltooiing van alle desinvesteringen van de verzekerings- en vermogensbeheerbedrijven uiterlijk 2015, resteert een bank met een sterk merk, met een hoge klantwaardering, concurrerende tarieven, met vernieuwende, passende dienstverlening, met een sterke financiële balans en een relatief laag risicoprofiel. ING werkt er hard aan om ondanks alle uitdagingen haar rol voor de samenleving als belangrijke financiële speler optimaal te kunnen vervullen. Tenslotte uit de heer **Hommen** grote waardering voor de betrokkenheid en het goede werk van de medewerkers van ING en ook zijn oprechte waardering voor het vertrouwen dat de aandeelhouders ING geven.

De **voorzitter** dankt de heer Hommen voor zijn toespraak en geeft gelegenheid tot het stellen van vragen.

De heer **Keyner**, werkzaam bij de Vereniging van Effectenbezitters, en gevolmachtigde voor ruim 5,3 miljoen aandelen, complimenteert de heer Hommen en de Raad van Bestuur met de acties om het risicoprofiel van de onderneming omlaag te brengen. De heer **Keyner** vraagt vervolgens naar de absolute waardering die klanten hebben voor de producten en diensten van ING en of de aandeelhouders erop kunnen vertrouwen dat de ambitie van 10%-13% rendement op eigen vermogen voor de lange termijn reëel is gegeven het streven naar een laag risicoprofiel.

De heer **Hommen** legt uit dat klantgerichte gesprekken plaatsvinden direct nadat een klantentransactie heeft plaatsgevonden om een score te verkrijgen of de klant ING zou willen aanraden bij familie, vrienden en kennissen. Alleen een score 8 en 9 tellen als positieve score. ING heeft vooral bij ING Direct een positieve score omdat ING Direct een bank is met heel eenvoudige producten, wat klanten zeer waarderen. ING scoort wel beter dan de concurrentie, maar ING wil over de gehele linie een positieve score. De ambitie van 10%-13% rendement op eigen vermogen is uitdagend; de meeste banken zitten we rond de 4%-5%. Het verdienmodel van ING is gebaseerd op het verstrekken van leningen. De economie is zwak, er wordt weinig geïnvesteerd, dus de vraag naar leningen is laag. ING werkt toe naar een duurzaam rendement dat voor een wat langere termijn in die bandbreedte zit.

Mevrouw **Van Balen** (Milieudefensie) deelt mede dat Milieudefensie recent onderzoek heeft gedaan naar palmoliebedrijf Wilmar International. Wilmar International heeft een trackrecord van minst duurzaam bedrijf ter wereld en heeft nationale milieu- en landrechtwetgeving in Oeganda, Nigeria en Indonesië overtreden. Het duurzaamheidsbeleid van ING bevat milieu- en sociale regels met betrekking tot investeringen. Mevrouw **Van Balen** informeert hoe ING

haar banden met Wilmar International verantwoordt en welke stappen ING zal gaan zetten om in dit geval het overschrijden van het eigen duurzaamheidsbeleid aan te pakken?

De heer **Hommen** reageert dat ING een bank en een beleggingsrelatie heeft met Wilmar. ING let op duurzaamheidsaspecten via het stemrecht op aandelen en via dialoog met Wilmar. De heer **Hommen** verwijst naar het jaarverslag voor de duurzaamheidsaspecten van ING. ING heeft de brief die ING heeft ontvangen van Milieudefensie, naar Wilmar doorgestuurd. Zodra een antwoord is ontvangen, zal ING contact opnemen met Milieudefensie.

De heer **Blom** sluit aan met de vraag welke stappen ING zet ten aanzien van investeringen in bedrijven die wapens bouwen en wanneer ING een garantie kan geven dat er niet meer wordt geïnvesteerd in wapenleveranciers. De heer **Hommen** geeft aan dat ING een restrictief beleid voert op dat terrein. Bedrijven die controversiële wapens produceren worden uitgesloten. Bij gemengde bedrijven, die kernwapens maken maar die daarnaast bijvoorbeeld ook vliegtuigen maken, stelt ING de eis dat financiering alleen plaatsvindt voor die onderdelen die niet met de kernwapenproductie te maken hebben.

De heer **Spanjer** merkt op dat ING sponsor is van het RTL Z beursspel met ING Sprinters en vraagt zich af waarom ING geen mailtje stuurt met de vraag of je een beleggingsrekening bij ING wilt openen. Dat doet Binck bank wel. De heer **Hommen** dankt voor het advies en zegt toe hiernaar te kijken. Tevens vraagt de heer **Spanjer** of ING in het buitenland iets met het TOM-platform gaat doen waar je je effecten kunt kopen en verkopen. De heer **Hommen** antwoordt dat dit een vraag is voor de specialisten die daar beter mee bekend zijn.

De heer **Stevense** complimenteert ING voor wat het tot nu toe bereikt heeft gegeven alle nieuwe regelgeving en informeert in hoeverre ING lobbyt om de regelgeving te stabiliseren. Iedere burger heeft recht op een bankrekening, maar er zijn nogal wat mensen die buiten de boot vallen vooral in landen als Bulgarije en Roemenië, waar sprake is van een behoorlijk zwarte economie. Hoe gaat ING daarmee om? En hoe staat ING tegenover Europees toezicht? Voorts merkt de heer **Stevense** op dat Morgan Stanley, Goldman Sachs en Citigroup ING hebben geadviseerd de uitgifte prijs voor de beursgang in Amerika te temperen. Vervolgens hebben dezelfde banken het recht om later aandelen te kopen tegen de uitgifte prijs (green shoe). Wat hebben deze banken in totaal verdiend?

De heer **Hommen** legt uit dat ING wordt gereguleerd door de AFM en De Nederlandsche Bank. Eenduidig Europees toezicht zou goed zijn. Nederland heeft tot nu toe aangegeven niet mee te willen doen met de financiële transactie-belasting. De financiële consequenties zouden zeer nadelig zijn voor banken en het bedrijfsleven omdat iedere financiële transactie, ook om financiële risico's af te dekken, wordt belast. Dat zou betekenen dat de financiële transacties sterk verminderen, waardoor banken en bedrijven grote risico's lopen, of dat er geen winst meer wordt gemaakt omdat het te duur wordt. De meningen zijn verdeeld over hoe een Europese Bankenunie moet worden opgezet. Iedereen die een bankrekening opent, moet zich legitimeren en moet laten zien waar hij woont en waar het geld vandaan komt. Dat kan een belemmering zijn om een bank-rekening te openen.

De aanvankelijke uitgifte-prijs van de ING US aandelen, nl tussen US\$ 21 - US\$ 24, was niet haalbaar. Een prijs van \$ 19,50 blijkt een goede greep te zijn geweest, want ING US heeft nu

voornamelijk lange termijn investeerders en het aandeel is nu 16% meer waard. ING heeft belang bij een opgaande koers want ING wil ook het restant verkopen. ING heeft een goede prijs van 3% -3,5% bedongen voor de adviezen van de adviserende banken. Normaal is het rond 6%-7%. Tot nu toe hebben de adviserende banken de ‘green shoe’ niet uitgeoefend, dat wil zeggen de 15% die beschikbaar is voor de adviserende banken om in de markt alsnog klanten te bedienen.

Mevrouw **Van Schaik** (Europese koepelorganisatie van Milieudefensie) complimenteert ING voor het beleid bij investeringen in bedrijven in de bosbouw- en landbouwsector. Het beleid bevat alle belangrijke criteria maar er bestaan nog wel zorgen over de implementatie daarvan. De problemen met Wilmar zijn niet nieuw en mevrouw **Van Schaik** vraagt zich af hoe het kan dat ING dit bedrijf wel financiert, terwijl het zo’n ontzettend slechte staat van dienst heeft. ING gaat de dialoog aan met het bedrijf maar wat als dit onvoldoende resultaat oplevert? De heer **Hommen** antwoordt dat ING in geval van een probleem vraagt om uitleg. Bevalt die uitleg niet, dan verzoekt ING het bedrijf aanpassingen te doen. Daar krijgt het een bepaalde periode voor. Als dat niet gebeurt dan kan ING de relatie beëindigen. ING tracht het beleid zo goed mogelijk uit te voeren. De heer **Hommen** verzoekt Milieu defensie eventuele aanvullende vragen aan hem te laten weten.

De heer **Van den Bos** (Stede Broec) complimenteert de heer Timmermans als voormalig CRO, de accountants en de voorzitter van het Risk Committee, de heer Klaver, met het verbeterde risico profiel voor ING. De **voorzitter** dankt voor de complimenten.

De heer **Heinemann** (Den Haag) informeert of de boete die de Europese Commissie indertijd heeft opgelegd aan ING ter hoogte van EUR 1,3 miljard al is terugbetaald. ING heeft steun gekregen van de overheid vanwege de Alt-A-beleggingen. Die blijken uiteindelijk winstgevend te zijn voor de overheid. De heer **Heinemann** vraagt of ING nog steeds blij is met het verplicht opleggen van een splitsing tussen de bank en het verzekeringsbedrijf. De heer **Hommen** legt uit dat ING er groot belang bij heeft het Europese dossier zo snel mogelijk te sluiten. Daar hoort bij de Staat terugbetalen. Gelukkig kan de Staat winst maken op de Alt-A-portefeuille. De boete van EUR 1,3 mrd wordt betaald op basis van verrekening van een bepaalde premie met de bedragen die betaald worden. Desgevraagd antwoordt de heer **Hommen** dat ING de boete van EUR 1,3 miljard plus rente niet terug krijgt omdat ING het beroep heeft laten vallen als onderdeel van de aangepaste herstructureringsovereenkomst. De heer **Heinemann** concludeert dat de aandeelhouder hiermee dubbel is benadeeld. De heer **Hommen** beaamt dat dit een extra kostenpost is voor ING.

De heer **Heinemann** vraagt zich af waarom alle banken moeten meedelen in de overname door de Staat van SNS, terwijl het eigenlijk de fout is van commissarissen en de raad van bestuur van SNS. De heer **Hommen** geeft aan dat Nederland het zogenaamde depositogarantiestelsel kent waarbij banken bijspringen als een bank problemen heeft. Dat is hier het geval geweest alleen nu door middel van een belasting. De heer **Heinemann** informeert of de banken gezamenlijk protest zouden kunnen aantekenen tegen de bankenbelasting. De heer **Hommen** bevestigt dat ING samen met andere banken zeer actief is op dat vlak zowel op Nederlands als op Europees niveau.

De heer **Fehrenbach** (PGGM Investments) deelt mee dat hij namens ondermeer het Pensioenfonds Zorg en Welzijn en Triodos Bank spreekt. Hij heeft vernomen dat er op dit moment een conflict zou bestaan tussen ING en het ministerie van Financiën over de afbouw van de Alt A portefeuille en vraagt om een nadere toelichting. Verder informeert hij of er na mei 2015, als de laatste tranche van de Staatssteun moet zijn betaald, er toch nog verplichtingen op ING blijven rusten, bijvoorbeeld op basis van deze Alt-A-portefeuille.

De heer **Fehrenbach** waardeert het dat ING actief deelneemt aan de Enhanced Disclosure Task Force en ook de wijze waarop ING in het Jaarverslag 2012 uitvoerig aandacht besteedt aan alle aanbevelingen. Dit zou als voorbeeld kunnen dienen voor andere financiële instellingen. ING is nog niet in staat gebleken om alle aanbevelingen dit jaar al in te voeren en de heer **Fehrenbach** vraagt om dat volgend jaar wel te doen. De heer **Flynn** legt in het Engels uit dat ING een actief lid is van de European Disclosure Task Force. ING heeft inmiddels 26 van de 30 aanbevelingen geïmplementeerd en verwacht de overige aanbevelingen volgend jaar te implementeren. De heer **Hommen** legt uit dat de Alt-A een portefeuille is van hypotheeklen in Amerika, die nog ongeveer 20 jaar kan lopen. ING is in gesprek met de overheid over hoe hiermee om te gaan.

De heer **Hazewinkel** (Stichting ING Aandelen) sluit zich aan bij de waardering die zojuist is uitgesproken voor de Raad van Bestuur en de prestaties in het afgelopen jaar. ING heeft goede voortgang geboekt met de de-risking, de balansoptimalisatie en het herstructureringsprogramma. Gegeven alle omstandigheden, is de Stichting ING Aandelen tevreden met de nieuwe afspraken die met Brussel zijn gemaakt over de voortgang van de herstructurering. Voorts informeert de heer **Hazewinkel** of de Raad van Bestuur verwacht dat het kernkapitaal voor de grote systeembanken, zoals ING, in de toekomst wordt verhoogd. Tevens vraagt de heer **Hazewinkel** of met het resterende desinvesteringsprogramma van de verzekeraar in de VS, de reductie van de dubbele hefboom, de kapitaalratio's en de terugbetaling van de Staat kunnen worden nagekomen. Tenslotte merkt de heer **Hazewinkel** op dat ING Verzekeringen Benelux een belangrijk onderdeel is van het nog te desinvesteren onderdeel Verzekeringen. Het onderliggende resultaat van dit bedrijfsonderdeel is in 2012 fors gedaald, van EUR 739 miljoen naar een verlies van EUR 91 miljoen. Hij vraagt zich af wat het perspectief is voor de resultaten van het verzekeringsbedrijf.

De heer **Hommen** legt uit dat ING voldoet aan de Basel III-eisen, namelijk 10% kernkapitaal. ING kan nog winsten genereren die toegevoegd kunnen worden aan dat kapitaal. Daarmee zou ING in staat moeten zijn om tot 2015 het kapitaal op niveau te houden. Tevens heeft ING vorig jaar een aantal maatregelen genomen, zoals het verkorten van de balans en het beperken van risico's. Ook de liquiditeit is verbeterd. Daarmee is de balans versterkt voor de toekomst. ING heeft de Amerikaanse verzekeraar deels naar de markt gebracht voor een bedrag lager dan de boekwaarde. Een verlies op het desinvesteringsproces van ING US tast niet de balans van de bank en het eigen vermogen van de bank aan. Nationale-Nederlanden is met een uitvoerig programma bezig om het bedrijf gereed te maken voor een beursgang. Dat programma bestaat onder meer uit een investeringsprogramma, een kapitaalplan, kostenreductie maatregelen, een analyse van de producten-portefeuille en een beter programma om de risico's te hedgen via transacties met derivaten.

Met dit programma wil ING een stabiel bedrijf creëren met een constant niveau van inkomen, waardoor ook dividend mogelijk zal zijn.

De heer **Hazewinkel** (Stichting ING Aandelen) informeert wanneer ING onder de 50% zal komen in Amerika en wanneer dat het geval zal zijn voor het verzekeringsbedrijf in Europa. De heer **Hommen** bevestigt dat het doel is om in 2014 meer dan 50% van de aandelen in de Amerikaanse verzekeraar te hebben verkocht en in 2015 zal dat ook het geval voor de Europese verzekeraar zijn.

De heer **Vreeken** (WeConnectYou) vindt de presentatie van de heer Hommen uitstekend. De credit rating van ING is vorig jaar helaas verlaagd. Met cyber crime hebben zowel systeembanken in Nederland als daarbuiten te maken. Meer vertrouwen en een positieve mind-set zijn relevant voor ING en de heer **Vreeken** doet een aantal suggesties hoe ING daaraan wat kan doen. De heer **Hommen** reageert dat dit zaken zijn die niet direct in de jaarvergadering thuishoren maar wellicht op een ander niveau kunnen worden besproken.

De heer **Tse** (Amsterdam) refereert aan pagina 20, derde alinea, waar staat dat ING verplicht is om te zorgen dat Nationale-Nederlanden bepaalde doelstellingen realiseert met de hypotheekproductie en consumptief krediet en dat er een maximum is aan hypotheekproductie bij ING Bank in Nederland in verhouding tot de hypotheekproductie bij Nationale-Nederlanden Bank tot ultimo 2015. Hij vraagt zich af wat de doelstellingen zijn, wat de verhouding is en hoeveel marktaandeel in hypotheekproductie en consumptief krediet ING moet afstaan. De heer **Hommen** legt uit dat er een relatie is gelegd tussen het aantal hypotheeken dat Nationale-Nederlanden Bank gaat verkopen en wat ING kan verkopen zodat ING de Nationale-Nederlanden Bank niet uit de markt drukt. Als Nationale-Nederlanden Bank niet de gewenste aantallen haalt, dat is ongeveer een marktaandeel van 6%, krijgt het wat meer van ING overgedragen. Een van de doelstellingen van de Europese Commissie was om een nieuwe concurrent bank in de markt te brengen. Dat is Nationale-Nederlanden Bank geworden, die de hypotheekmarkt gaat voorzien van producten en concurrent wordt van ING.

De heer **Swinkels** (Erp) vindt dat het lijkt alsof ING de Nederlandse overheid sponsort met een rente van 12%. ING heeft als onderneming de plicht om waarde te creëren voor de aandeelhouders. De aandeelhouders hebben de rekening gepresenteerd gekregen van de Nederlandse overheid. Het is een trieste zaak dat de aandeelhouders nu al zes jaar moet wachten op dividenduitkeringen en dat duurt waarschijnlijk nog tot 2015 of 2016. ING is actief in het sponsorbeleid en sponsort het Nederlands elftal. Is de ING terughoudend in het sponsorbeleid en wat is de budgettering voor het komende jaar? Kan de ING als hoofdsponsor in plaats van een dividenduitkering de aandeelhouders uitnodigen voor een voetbalwedstrijd? De heer **Hommen** is van mening dat ING niet de overheid sponsort. Er zijn wel bepaalde maatregelen die de overheid kan nemen waaraan ING moet voldoen. ING is heel beperkt in sponsoring maar sponsort wel het Nederlands elftal. ING is ook oranje, dus dat past goed bij elkaar. Misschien kan ING iets doen met voetbal en aandeelhouders hoewel ING geen bijzondere sponsorcontracten meer heeft.

De **voorzitter** dankt alle aanwezigen voor de vragen en stelt voor agendapunt 2A en 2B af te sluiten en over te gaan naar agendapunt 2C, de besluitvorming over de jaarrekening.

2C. Jaarrekening over 2012 (ter beslissing).

De **voorzitter** deelt mede dat de jaarrekening op 18 maart 2013 door de Raad van Bestuur is opgemaakt in de Engelse taal. Als onderdeel van het jaarverslag is de jaarrekening sinds 28 maart 2013 beschikbaar op de ING-website en is deze ter inzage gelegd op het hoofdkantoor in Amsterdam. In opdracht van de Algemene Vergadering, volgens het besluit van 22 april 2008, is de jaarrekening onderzocht door de accountant. Deze heeft een goedkeurende verklaring afgelegd. Een getekend exemplaar van de jaarrekening is in de zaal voorhanden en via de voorzitter kunnen aan de accountant vragen worden gesteld over de accountantsverklaring. De Raad van Commissarissen adviseert de Algemene Vergadering om de jaarrekening vast te stellen. De externe accountant zal kort uitleggen hoe hij zijn controlewerkzaamheden heeft verricht.

De heer **Van Loo** dankt voor de gelegenheid en deelt mee dat ING hem schriftelijk heeft ontheven van de geheimhoudingsplicht ten behoeve van deze aandeelhoudersvergadering. Vervolgens geeft de heer **Van Loo** een korte toelichting op de werkzaamheden van E&Y. E&Y heeft de enkelvoudige en de geconsolideerde jaarrekening van ING Groep gecontroleerd en afzonderlijke verklaringen afgegeven bij de statutaire jaarrekeningen en Wft-staten van enkele dochterondernemingen van ING, waarvan de belangrijkste zijn ING Bank en ING Verzekeringen. Omdat ING Groep ook een beursnotering heeft in de Verenigde Staten, heeft E&Y een verklaring afgegeven over de effectiviteit van de interne controle met betrekking tot de financiële verslaggeving, in het kader van de zogeheten Sarbanes-Oxley-wetgeving. E&Y beoordeelt ook de kwartaalcijfers van ING Groep, alsmede de halfjaarcijfers van ING Bank en ING Verzekeringen en geeft daar een zogeheten beoordelingsverklaring voor af. De controleaanpak van ING is top-down en risk-based. Deze aanpak is in lijn met de Nederlandse, Amerikaanse en internationale grondslagen voor accountantscontrole. De risico-inschatting en scoping worden onder meer afgestemd met de afdelingen Finance en de interne accountantsdienst van ING. Daarnaast wordt het auditplan besproken met de Raad van Bestuur en het Audit Committee. Tijdens het controleproces gedurende het jaar heeft E&Y frequent contact met vertegenwoordigers van verschillende afdelingen binnen ING, met de leden van de Executive Board en met de leden van de Management Boards van zowel Bank als Verzekeringen, met leden van het Audit Committee, leden van het Risk Committee en andere leden van de Raad van Commissarissen. De relatie met ING is transparant, kritisch en onafhankelijk. Het controlebewustzijn binnen ING vindt E&Y goed.

Afhankelijk van de risico-inschatting en de relatieve omvang van de buitenlandse groepsmaatschappijen bepaalt E&Y waar en met welke diepgang moet worden gecontroleerd. Deze controle vindt plaats aan de hand van door E&Y opgestelde gedetailleerde instructies. De resultaten van de lokale teams worden door E&Y beoordeeld, worden besproken met dat team en ook met ING in Nederland. Daarnaast bezoekt E&Y elk jaar de belangrijkste landen. Ten behoeve van de controle 2012 zijn de Verenigde Staten, België, Duitsland, Turkije en Spanje bezocht. Aandachtspunten bij de controle waren onder meer goodwill, pensioenen, toepassing van IAS19R, waardering van latente belastingen en reële waarden van beleggingen. Ten aanzien van specifiek de bank waren dat ook kredietvoorzieningen en in het bijzonder commercieel vastgoedfinancieringen en toelichtingen op het terrein van risicomanagement. Wat betreft de verzekeringen waren dat de verzekeringstechnische voorzieningen. De materialiteit bij de controle is vastgesteld op basis van Nederlandse, Amerikaanse en

internationale standaarden voor accountantscontrole. Op basis van de verkregen controle-informatie wordt gecontroleerd of schattingen en aannames, gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening, redelijk zijn. Omdat de jaarrekening voldoet aan IFRS, stelt E&Y niet vast of deze aannames en schattingen door het management conservatief of agressief zijn.

Naast controleverklaringen schrijft E&Y onder andere een management-brief en een accountantsrapport. In de management brief beschrijft E&Y de bevindingen en aanbevelingen aangaande de interne controle. E&Y is tevreden over de opvolging door het management. Het accountantsverslag gaat in op enkele formele aspecten van de controle, de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking, de onafhankelijkheid van E&Y, specifieke controlebevindingen en controleverschillen. Beide rapportages worden door de Raad van Commissarissen, het Audit Committee en de Raad van Bestuur besproken. E&Y is van mening dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de financiële positie en het resultaat over het afgelopen jaar. Om die reden heeft E&Y een goedkeurende verklaring afgegeven bij de jaarrekeningen van ING Groep, Bank en Verzekeringen. De uitingen van ING in het jaarverslag, inclusief die met betrekking tot corporate governance, heeft E&Y beoordeeld en er zijn geen materiële onjuistheden of strijdigheden met de gecontroleerde jaarrekening geconstateerd.

De **voorzitter** geeft gelegenheid tot het stellen van vragen over de jaarrekening.

De heer **Keyner** (VEB) complimenteert de heer van Loo met de toelichting en vraagt of de externe accountant enige indicatie heeft dat er sprake zou kunnen zijn van ‘window dressing’ en of ING wellicht te terughoudend is met het nemen van afwaarderingen. Ten slotte informeert de heer **Keyner** waar de focus van E&Y in 2013 ligt vergeleken met 2012.

De heer **Van Loo** laat weten dat de aandachtspunten voor 2013 niet anders zullen zijn. E&Y geeft een verklaring af of de jaarrekening voldoet aan IFRS en bekijkt niet of er window dressing plaats vindt. De heer **Flynn** vult aan dat de financiële rapportages onder de verantwoordelijkheid van de Raad van Bestuur vallen. Interpretatie aspecten worden zorgvuldig afgewogen en gedeeld met de externe accountant. Over het algemene worden de boekhoudregels conservatief toegepast. Desgevraagd herhaalt de heer **Van Loo** dat de jaarrekening van ING voldoet aan IFRS. De heer **Kuiper**, voorzitter van de Audit Committee vult aan dat de Audit Committee kijkt of ING in overeenstemming handelt met de modules die gebruikt worden voor afschrijvingen en waarderingen. Op basis van overleg met zowel Risk Management, het Risk Committee en persoonlijk overleg, heeft de Audit Committee vastgesteld dat de boekhoudregels conservatief worden toegepast.

De heer **Van den Bos** vraagt of er in de management letter nog zwaarwegende zaken naar voren zijn gekomen. De heer **Van Loo** geeft aan dat de management letter iets is tussen E&Y en ING. Echter de aandeelhouders weten dat E&Y een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening heeft afgegeven. De **voorzitter** legt uit dat de management letter gezien moet worden als een communicatiemiddel tussen ING en E&Y. Uiteindelijk gaat het om verantwoording afleggen via de jaarrekening.

De heer **Van Slakken** verzoekt om een toelichting waarom ING voor bepaalde bedrijven grotere zekerheidsstellingen wil terwijl die bedrijven gevulde order portefeuilles hebben. De heer **Hommen** legt uit dat dit een onderdeel is van het kredietbeleid van ING. Leningen moeten wel terugbetaald kunnen worden en ING heeft ook een verplichting ten opzichte van de spaarders die hun gelden aan ING toevertrouwen. Gegeven de economische situatie in Nederland, is ING voorzichtiger geworden. De heer **Hommen** stelt voor dat als de heer **Van Slakken** de bedrijven noemt, ING er naar kan kijken.

De heer **Stevense** stelt dat ING diensten verkoopt voor het bewaren van effecten - custody- in zeven, voornamelijk Oost Europese, landen en informeert naar de financiële resultaten hiervan. Hij vraagt ook of de daling van de 'inter-company' relaties wel in verhouding is tot de inkrimping van het bedrijf, of speelt in-efficiency een rol? De heer **Hommen** vertelt dat ING custody-diensten aanbiedt in Oost-Europa als sub-custodian. Deze dienstverlening is voor ING eigenlijk te klein en daarom is deze dienstverlening aan een koper overgedragen. ING krijgt daar een bedrag voor afhankelijk van het aantal klanten dat meegaat. Wat betreft de inter-company relaties legt de heer **Hommen** uit dat ING steeds meer twee afzonderlijke bedrijven is geworden, die veel meer zelfstandig opereren. Er is minder dienstverlening onderling en minder financieringen onderling. Dat heeft niets te maken met in-efficiëntie.

De heer **Van Ieping** merkt op dat ING hem veel geld heeft gekost en dat de heer Hommen nog niets heeft gezegd over de toekomst van de euro en wat die betekent voor ING. Vervolgens refereert de heer **Van Ieping** aan bladzijde 94 van het jaarverslag waar staat vermeld dat de cashflow in 2012 EUR 9 miljard negatief is en vraagt om een toelichting op de post "amounts due to banks not payable on demand", die van minus EUR 6 miljard naar minus EUR 26 miljard gegaan, en op de post "trading liabilities", die van minus EUR 369 miljoen naar minus EUR 24 miljard gegaan.

De heer **Hommen** betoogt dat de euro een heel belangrijk instrument is en als zodanig, zeker met het oog op de kapitaalmarkten, een succes mag worden genoemd. De euro is echter ook een betaalmiddel geworden waarbij nog niet de juiste afspraken zijn gemaakt. ING heeft een aantal scenario's doorgerekend, onder andere wanneer de euro zou worden opgeheven. Daaruit blijkt dat het beter is om de euro te behouden, maar wel met meer begrotingsdiscipline in Europa. De heer **Flynn** geeft aan dat de grote posten in de cash flow statement de afname van professionele interbancair funding en de toename van spaargelden weerspiegelen. Dit is in lijn met de strategie van ING om de funding te versterken, door de korte termijn professional funding te verminderen en de spaargelden te laten toenemen. De heer **Van Ieping** concludeert dat het in het algemeen zorgelijk is dat de operationele kasstroom ruim EUR 9 miljard negatief is. De heer **Hommen** merkt op dat een bank een ander soort cashflow heeft dan een industrieel bedrijf. Die twee zijn heel moeilijk te vergelijken.

De heer **Veraert** (Stichting ING Aandelen) geeft een toelichting op de rol van de Stichting ING Aandelen in deze Algemene Vergadering bij het stemproces. 51,4% van de certificaathouders neemt deel aan de stemmingen of heeft steminstructies verleend. Dat is een nieuw record. Van die certificaathouders heeft bijna 61% instructies gegeven aan de Stichting om hun stemmen te verzorgen. Dat zijn stemmen voor, tegen of onthoudingen. Die stemmen heeft de Stichting kort voor de vergadering ingebracht in het stelsysteem van ING. Daarnaast heeft

de Stichting als taak om te stemmen voor de andere 48,6% van de certificaathouders, voor zover die ervoor gekozen hebben zelf niet deel te nemen aan de stemming. De Stichting heeft als taak om primair in het belang van de certificaathouders de stem uit te brengen. Die stemmen zullen separaat op het scherm worden geprojecteerd.

Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **voorzitter** dat de jaarrekening over 2012 is vastgesteld met 3.776.082.060 stemmen voor, 474.093 stemmen tegen en 5.101.616 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen, buiten beschouwing worden gelaten, dan zou het voorstel zijn aangenomen met 1.936.892.561 stemmen voor, 474.093 tegen en 5.101.616 onthoudingen.

2 D. Afschaffing van de Nederlandse vertaling van het jaarverslag met ingang van het jaarverslag over 2013 (ter bespreking).

De **voorzitter** deelt mede dat tijdens de jaarvergadering van 2006 is besloten om het Engels tot officiële taal van het jaarverslag te maken. Deze beslissing werd ingegeven door het feit dat het jaarverslag zich ontwikkeld had tot een uitgebreid rapportage-document gebaseerd op toenemende internationale rapportageverplichtingen. Bovendien richt het jaarverslag zich tot professionele gebruikers die veelal de Engelse taal beschouwen als de algemeen aanvaarde taal voor internationale accounting standaarden. Om tegemoet te komen aan de Nederlandstalige beleggers zegde ING toe om vooralsnog een Nederlandse vertaling van het jaarverslag te laten bestaan. Gedurende de afgelopen jaren is de vraag naar de Nederlandse vertaling van het jaarverslag significant afgenomen. ING is daarom voornemens om de Nederlandse vertaling van het jaarverslag in de huidige vorm af te schaffen met ingang van het verslag over 2013. Met ingang van volgend jaar zal ING een digitaal jaaroverzicht in het Nederlands en Engels op de website publiceren, waarin de kern van het jaarverslag voor een breder publiek wordt weergegeven. Dit jaaroverzicht wordt een extra uitgave van het online kwartaal magazine ING World. Men kan zich daarop abonneren.

De heer **Keyner** begrijpt dat ING zich wil richten op de internationale belegger, en stelt voor om in dat kader ook de afschaffing van de certificering te agenderen want ook dat past niet bij de internationale kapitaalmarkt. Bij afschaffing van de certificering zijn geen volmachten meer nodig wat ook kosten bespaart. De heer **Kemper** (Waddinxveen) ondersteunt het voorstel van de heer Keyner. De heer **Ten Klooster** heeft bezwaar tegen het voornemen om totaal geen gedrukt Nederlands verslag meer te publiceren en verzoekt om een dun verslag in het Nederlands te blijven drukken, wat weinig zal kosten. De heer **Stevense** (SRB) meent begrepen te hebben dat het dunne Nederlandse verslag gehandhaafd blijft en dat het dikke verslag digitaal in het Engels beschikbaar komt. Hij vraagt zich af waarom het dikke verslag niet zowel in het Engels als in het Nederlands digitaal kan worden gepubliceerd.

De heer **Hommen** legt uit dat er veel kosten zijn gemoeid met de publicatie van een gedrukte Nederlandse vertaling van het jaarverslag en dat het niet efficiënt is. Het gedrukte jaarverslag zal in het Engels beschikbaar blijven. De bedoeling is om een Nederlandse samenvatting van het jaarverslag alleen online te publiceren. Er is dus geen dik Nederlands jaarverslag meer, noch gedrukt, noch digitaal. Andere bedrijven doen dat ook en daarover zijn nergens klachten. De **voorzitter** bevestigt dat het niet alleen om het vertalen gaat. Het Nederlandse jaarverslag

moet ook gecontroleerd worden door de accountant. Alles bij elkaar is dat heel duur terwijl er maar heel weinig vraag naar is in het Nederlands. De heer **Hommen** vult aan dat het gaat om 200 exemplaren die grotendeels voor intern gebruik zijn.

De heer **Van Riet** wil weten wat een gedrukte Engelse jaarverslag kost. Het jaarverslag kan beter in het Nederlands worden gepubliceerd want ING is een Nederlands bedrijf. De heer **Van Riet** zegt tegen te zullen stemmen als er geen gedrukt Nederlands verkort verslag komt. De heer **Heinemann** stelt dat ook een digitaal Nederlands jaarverslag door diverse personen gecontroleerd moet worden. Het is een kleine moeite om exemplaren te drukken op aanvraag van de individuele aandeelhouder. De kosten zijn voor een bedrijf als ING verwaarloosbaar.

De heer **Fehrenbach** memoreert dat er in 2006 ook veel commotie over dit onderwerp was. Toen is besloten dat ING het Nederlands jaarverslag handhaaft. ING had ook in overweging kunnen nemen deze kwestie aan te houden zolang er nog Nederlandse staatssteun is, dus tot mei 2015. Bovendien is destijds door de VEB een voorstel ingebracht om een wijziging van de vorm van het jaarverslag aan de aandeelhouders voor te leggen. De heer **Fehrenbach** vraagt waarom dat niet is gebeurd. De heer **Vink** reageert dat, zoals het ook in de notulen staat, in 2006 is toegezegd om de Nederlandse versie vooralsnog te handhaven. Er is niet aangegeven dat ING de afschaffing van de Nederlandse versie in stemming zal brengen. Destijds is er wel gestemd over de Engelse versie als de officiële versie van het jaarverslag.

De **voorzitter** concludeert dat de discussie gaat over emotie versus efficiency. De behoefte aan een Nederlands jaarverslag is sterk terug gelopen. Het Nederlands jaarverslag zal niet meer gepubliceerd zal worden. Er zal een Nederlands samenvatting van het jaarverslag digitaal beschikbaar komen. De **voorzitter** hecht eraan de aandeelhouders zo goed mogelijk tegemoet te komen en stelt voor dat hij samen met de heer Hommen bekijkt of er nog een mogelijkheid is om een gedrukte Nederlandse samenvatting van het jaarverslag te maken op aanvraag. Aan de andere kant staat ING ook onder zware druk om zo veel mogelijk kosten te verminderen. De **voorzitter** verzoekt de aanwezigen om de kwestie nu aan ING te laten.

3. Reserverings- en dividendbeleid (ter bespreking).

De **voorzitter** geeft een korte toelichting op het reserverings- en dividendbeleid. Wanneer ING Groep weer dividend gaat betalen, wordt het beleid gehandhaafd om dividend uit te keren gekoppeld aan de onderliggende lange-termijn ontwikkeling van de winst. Dividend zal alleen worden voorgesteld indien de Raad van Bestuur, goedgekeurd door de Raad van Commissarissen, dat gepast vindt. Gezien het onzekere financiële klimaat, de toenemende vereisten van toezichthouders om het kapitaal te versterken en ING's prioriteit om de resterende uitstaande kernkapitaalbehoefte terug te betalen, wordt over het boekjaar 2012 geen voorstel tot uitkering van dividend gedaan.

De heer **Van Schalleneek** informeert of ING geen dividend zal betalen tot circa 2030, zolang de staat niet geheel is terug betaald. De heer **Hommen** bevestigt dat dividend betaald kan worden wanneer ING de staatssteun heeft terugbetaald. Die staatssteun zal ING op zijn laatst terugbetalen in 2015. In deze context is onder de staatssteun begrepen de bedragen die nog terugbetaald moeten worden van de EUR 10 miljard. Dat ING ook staatssteun heeft via de Alt-A portefeuille heeft geen effect op het dividend.

De heer **Spanjer** stelt een nieuwe vorm van dividend voor door de aandeelhouders een kaartje voor het Rijksmuseum te geven aangezien ING daarvan sponsor is. De heer **Kranenbrug** heeft veel waardering voor wat de heer Hommen in de afgelopen periode heeft gepresteerd en hoopt dat dividenduitkering vanaf 2015 weer aan de orde is. Hij stelt voor dat trouwe aandeelhouders en certificaathouders in aanmerking komen voor een soort getrouwheidsbonus met als ijkpunt bijvoorbeeld de emissie van 2009 en vraagt of de heer Hommen bereid is te onderzoeken wat de mogelijkheden hiervan zijn. De heer **Hommen** antwoordt dat suggesties altijd welkom zijn.

4. Remuneratierapport (ter bespreking).

De **voorzitter** verwijst naar het Jaarverslag, waarin het remuneratierapport is opgenomen en vraagt de heer Elverding, voorzitter van de Remuneratiecommissie, het remuneratierapport toe te lichten. De heer **Elverding** neemt het woord en licht de hoofdpunten van het remuneratierapport toe. Refererend aan een eerdere vraag van de heer **Swinkels** over het remuneratie beleid van ING legt de heer Elverding uit dat het remuneratiebeleid van ING in 2010 is vastgesteld en in 2011 enigszins is aangepast op grond van nieuwe regelgeving. Het remuneratie beleid is bij ING ook in 2012 onverkort van kracht geweest. De Raad van Bestuur heeft in 2012 geen salarisverhoging en ook geen variabele beloning ontvangen, net zoals de afgelopen 4 jaar.

In 2012 is ook de zogenaamde Wet bonusverbod staatsgesteunde ondernemingen van kracht geworden. Hierin is bepaald dat aan de Raad van Bestuur geen variabele beloning mag worden betaald zolang de financiële steun van de Nederlandse Staat voortduurt. Er ligt ook een beperking op verhoging van de vaste salarissen. ING gebruikt de Eurostoxx 50 als benchmark voor het beloningsniveau, dat zijn de 50 met ING vergelijkbare bedrijven, zowel in de industriële als de financiële sector. Zowel de CEO als de CFO zitten bij die benchmark tussen 30% en 40% onder de mediaan. Zoals aangekondigd in 2010, is ook in 2012 bij het topmanagement en het senior management de hoeveelheid variabele beloning als percentage van de totale beloning afgenomen. Ook voor senior management en topmanagement geldt dat sprake is geweest van verlaging van de beloningen. ING heeft dus zonder meer een zeer terughoudend beleid gevoerd op het gebied van beloningen.

De heer **Fehrenbach** dankt de heer Elverding voor zijn toelichting en onderschrijft dat er een noodzaak is tot matiging en tempering van beloningen in de internationale financiële sector, wat ook in het jaarverslag over 2012 staat. Dit streven kan botsen met de belangen van ING bij het aantrekken en behouden van gekwalificeerde en gespecialiseerde medewerkers en bestuurders. PGGM ziet ook het probleem dat ontstaat met de mediaan van de benchmark. Als aandeelhouder roept PGGM toch heel nadrukkelijk op tot matiging omdat dat belangrijk is voor de financiële sector als geheel en voor het draagvlak in de samenleving. De heer **Elverding** benadrukt enerzijds de maatschappelijke en politieke wens tot matiging en anderzijds de realiteit van de markt.

De heer **Keyner** stelt dat ook de VEB een gematigd beloningsbeleid voorstaat. De kernvraag is wat een goede bankier waard is. Dat is misschien EUR 1 miljoen of EUR 1,5 miljoen maar geen EUR 5 miljoen of EUR 10 miljoen. De heer **Keyner** vraagt zich af of ING een uittocht heeft gezien van talentvolle topbankiers en de lagen daaronder, gegeven het terughoudende beloningsbeleid is. De **voorzitter** geeft het woord aan de heer Hommen.

De heer **Hommen** vertelt dat ING geen massale uittocht heeft gezien, maar dat er wel een aantal belangrijke en talentvolle medewerkers is weggegaan. Onder andere bij ING Investment Management zijn 18 belangrijke medewerkers overgegaan naar een Amerikaans bedrijf dat twee keer zo veel betaalt als ING. ING is in staat geweest om een groot gedeelte van die groep te vervangen, maar is wel een aantal mandaten verloren. De heer **Keyner** informeert of in het toekomstig beloningsbeleid voor het bestuur en de managementlagen eronder, managers of specialisten meer mogen verdienen dan de CEO. De heer **Hommen** antwoordt dat dat nu al gebeurt.

De heer **Elverding** betoogt dat in het jaarverslag ook staat dat er een grens zit aan de matiging die ING kan toepassen ten opzichte van andere financiële instellingen. Mensen bij ING zijn zeer loyaal en gebonden aan het bedrijf, maar op de lange termijn is een remuneratie niveau op 30%-40% onder de mediaan een risico. Dit risico moet ING zien te vermijden terwijl ING tegelijkertijd probeert een gematigd beleid te voeren.

Nu een bonus voor de heer Hommen niet mogelijk is, biedt de heer **Vreeken** een beeldje aan de heer Hommen aan als blijk van waardering. De heer **Heinemann** is van mening dat het grote nadeel van het bonusbeleid is dat het verleidt tot roekeloosheid. Als ING de goede mensen wil behouden zouden de bonussen vastgezet kunnen worden op een geblokkeerde rekening en dat de betreffende bestuurder deze pas krijgt bij het definitief verlaten van de onderneming.

De heer **Elverding** is het eens dat de hoge bonussen, van drie of vier maal het jaarsalaris, wat in het verleden gebruikelijk was, tot nadelen leidden maar dat is verleden tijd. Bij ING is thans sprake van nul variabele beloning voor de Raad van Bestuur en als het beleid zou worden toegepast, zouden de leden van de Raad van Bestuur maximaal een jaarsalaris krijgen. De betaling van variabele beloningen wordt voor een belangrijk deel uitgesteld en pas na drie jaar is sprake van het volledig ontvangen van die variabele beloning. Zelfs na drie jaar bestaat er nog steeds een claw-back mogelijkheid, waarin de variabele beloning weer teruggevraagd wordt. De heer **Heinemann** informeert of de claw-back regeling ooit is toegepast in de praktijk. De heer **Elverding** reageert dat inmiddels wel de zogenaamde hold-back regeling intern is toegepast.

5. Corporate governance (ter bespreking).

De **voorzitter** verwijst naar het betreffende hoofdstuk in het jaarverslag en deelt mede dat de certificering van aandelen in 2010 door de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen is geëvalueerd. Op basis van die evaluatie concludeerden de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen dat het voorbarig zou zijn om in 2010 de certificering te wijzigen of af te schaffen en dat een besluit hierover dient plaats te vinden binnen het kader van een heroverweging van de governance structure van ING Groep na de

herstructurering en de afronding van de desinvesteringen die tijdens de buitengewone vergadering van 2009 zijn goedgekeurd. Deze conclusie is tijdens de Algemene Vergadering van 2010 besproken. Op basis van de oorspronkelijke herstructureringsovereenkomst zou de herstructurering eind 2013 afgerond moeten zijn, zodat een eventuele heroverweging in 2014 zou plaatsvinden. Echter, in november 2012 zijn ING en de Europese Commissie een aangepast herstructureringsplan overeengekomen. Onderdeel hiervan vormen de verlengde einddata voor de betreffende des-investeringen. Zolang ING zich nog in de uitvoeringsfase van het aangepaste herstructureringsplan bevindt, acht ING het niet opportuun om de governance structuur en de certificering te heroverwegen.

De heer **Stevense** vraagt of de verzelfstandiging van bank en verzekeringen nog altijd voor 2015 staat geagendeerd of dat die ook wordt verplaatst naar 2018. De heer **Fehrenbach** constateert dat de opkomst nu ruim boven de 50% is, wat vaak als argument genoemd is om over te gaan tot afschaffing van de certificering. Echter, PGGM heeft geaccepteerd de besluitvorming over afschaffing te koppelen aan de herstructurering van ING en was daarmee in veronderstelling was dat dit een integraal onderdeel was van de herstructurering. De heer **Fehrenbach** vraagt om wat meer duidelijkheid op dat punt. Na een afwezigheid van 5 jaar is de heer **Kemper** verbaasd dat de certificering nog steeds niet is afgeschaft en stelt voor dat ING zich houdt aan 2014, uiterlijk 2015, om het af te schaffen. De heer **Keyner** merkt op dat hij nog geen argument heeft gehoord om de afschaffing van de certificering nog een paar jaar uit te stellen. Bovendien zijn er waarschijnlijk veel buitenlandse en grote beleggers die juist graag zien dat de certificering wordt afgeschaft.

De heer **Hommen** reageert dat er al een operationele splitsing tussen bank en verzekeraar bestaat sinds einde 2010. Thans wordt de splitsing ook gerealiseerd op juridisch, bestuurlijk en boekhoudkundig vlak. ING verwacht dat dit in 2015 voltooid zal zijn. Vanaf dat moment zou de corporate governance, waaronder certificering, bekeken kunnen worden. De **voorzitter** beaamt dat ING eerst de herstructurering moet afmaken voordat het certificering weer op de agenda kan plaatsen. Dat was in feite ook de filosofie in 2010.

De heer **Vink** vult aan dat er een internationaal debat wordt gevoerd over de corporate governance van financiële instellingen. Daarin wordt gekeken naar de positie van banken ten opzichte van korte- en langetermijnbelangen en de positie van cliënten ten opzichte van aandeelhouders. ING wil graag de uitkomsten daarvan afwachten. Dat is ook een argument om niet in 2014 al certificering te agenderen. De heer **Vink** vervolgt dat de Stichting ING Aandelen 60% van de volmachten houdt. Kennelijk zien de certificaathouders de Stichting als een instituut om hun stem via deze vergadering uit te oefenen wanneer zij niet zelf in staat zijn om hier aanwezig te zijn. De heer **Stevense** vindt dit argument onzin omdat bedrijven die niet gecertificeerd zijn volmacht kunnen verkrijgen via een andere weg.

De **voorzitter** sluit het agenda punt af onder dankzegging en de erkenning dat er verschillende denkbeelden zijn. De opmerkingen zullen meegenomen worden als het onderwerp te zijner tijd weer ter sprake komt.

6. Duurzaamheid (ter bespreking).

De **voorzitter** geeft het woord aan de heer Hommen. De heer **Hommen** refereert aan het Maatschappelijk Jaarverslag over 2012 dat dit jaar uitgebreidere informatie bevat over de manier waarop ING input van belanghebbenden meeneemt in haar bedrijfsvoering. Ook toont ING een overzicht van de scores en posities in externe duurzaamheidsonderzoeken en het sociaal- en milieubeleid van ING dat op de verschillende economische sectoren van toepassing is. Het bereik en de toepassing van het ING beleid voor sociale en milieurisico's is uitgebreid en verder ontwikkeld. Tevens is er een lijst met activiteiten die ING op basis van het sociaal- en milieubeleid uitsluit van financiering of van investeringen. Er is ook meer informatie over corporate governance en compliance. ING heeft het gedeelte van de activa, dat wordt toegewezen aan duurzame doeleinden, bijna verdubbeld tot EUR 5,7 miljard.

ING is benoemd tot voorzitter van de Equator Principles Association Steering Committee voor de periode 2012-2013. ING Bank heeft de ING Procurement Sustainability Standards geïntroduceerd, gebaseerd op de Global Compact beginselen van de Verenigde Naties. In 2012 opereerde ING wederom 100% klimaatneutraal. Bank en verzekeraar hebben hun samenwerking met UNICEF verlengd en dankzij die samenwerking hebben 92.469 kinderen in 2012 toegang gekregen tot beter onderwijs. ING heeft als doel om in 2015 1 miljoen kinderen bereikt te hebben door middel van het partnership dat al sinds 2005 bestaat.

Eind 2012 bestond 30,8% van de kredietportefeuille op het gebied van energiebeleid uit hernieuwbare energieprojecten. In 2011 was dat 29,8%. In de periode 2006-2012 is het percentage energieprojecten dat is gerelateerd aan kolen afgenomen van 63% naar 15%. De omslag is het resultaat van meer investeringen in duurzame-energieprojecten en veranderingen in het risicobeleid.

De heer **Hommen** noemt de ambities voor 2013 tot 2016; verder ontwikkelen van programma's gericht op het helpen van klanten bij het maken van goede financiële keuzes, het nog beter toegankelijk maken van de dienstverlening, ook voor klanten met een fysieke beperking, een groter aanbod ontwikkelen van duurzame producten en diensten, de impact op het milieu verder verkleinen, blijven investeren in flexibiliteit, betrokkenheid en professionaliteit van de medewerkers, investeren in educatie zodat ING in 2015 meer dan 1 miljoen kinderen toegang heeft gegeven tot onderwijs en een rol blijven spelen in het maatschappelijk debat over de stabiliteit van de financiële sector.

Mevrouw **Hanekroot** (VBDO) complimenteert de heer Hommen met het beleid en de resultaten die geboekt zijn en stelt vervolgens drie onderwerpen aan de orde. Het eerste is het ESR, het Environmental and Social Risk framework. De Eerlijke Bankwijzer heeft over het ESR-framework een aantal kritisch opmerkingen geplaatst. Mevrouw **Hanekroot** vraagt of ING notie heeft genomen van het Eerlijke Bankwijzer rapport en welke verbeteringen ING nog meer ziet voor het ESR-framework om beter voor het voetlicht te komen bij de Eerlijke Bankwijzer. De tweede vraag van VBDO is of ING een verband ziet tussen duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen aan de ene kant en haar belastingbeleid aan de andere kant. Het blijkt dat ING nogal wat offshore-entiteiten heeft en dat ING, volgens een onderzoek door De Volkskrant, zeven zogenoemde 'brievenbus'-firma's heeft. Daarmee wordt de schijn gewekt dat het belastingbeleid en het mvo-beleid bij ING niet op één lijn

liggen. Mevrouw **Hanekroot** vraagt om meer inzicht in het belasting beleid en om een publicatie daarover in de toekomst beschikbaar te stellen. Tenslotte, er is een onderzoek door RepRisk met als titel ‘The most controversial companies of 2012’ op het internet gepubliceerd. Daarin worden aantijgingen gedaan dat ING betrokken zou zijn bij illegale transacties gelieerd aan drugshandel, terrorisme en landen onder embargo. Aangegeven wordt dat ING in juni 2012 een schikking is aangegaan voor EUR 619 miljoen wegens het faciliteren van illegale transacties met Cuba en Iran. VBDO wil weten of ING deze rapporten kent en welke stappen ING gaat nemen.

De heer **Hommen** legt uit dat het ESR framework in 2012 behoorlijk is veranderd. Het screenen van de klanten vindt veel beter plaats en wordt beter bijgehouden op lokaal niveau. Als de criteria van ING wijzigen kan ook de relatie met bepaalde klanten wijzigen. De Eerlijke Bankwijzer heeft een aantal opmerkingen gemaakt. Het belastingpercentage voor ING als groep ligt tussen 28% en 29%. In een normaal jaar betaalt ING rond de EUR 2 miljard belasting. Het kan vanwege het voorkomen van dubbele belastingheffing mogelijk zijn dat ING in belastingparadijzen vertegenwoordigd is, maar ING werkt niet mee aan belastingontduiking. ING kijkt heel goed naar biodiversiteit, waarbij ING zich richt op die terreinen waar zij een voetafdruk heeft. Er is geschreven dat ING actief zou zijn op het terrein van landroof. Alle voorbeelden door Oxfam genoemd, zijn bekeken en geen enkele partij is klant van ING. ING heeft vorig jaar inderdaad een boete van US\$ 619 miljoen betaald aan de Amerikaanse overheid. Dit had betrekking op activiteiten voor 2007, die gericht waren op voornamelijk Cuba en andere landen waarvoor Amerika een verbod heeft uitgevaardigd om zaken mee te doen. ING heeft uitgebreide maatregelen genomen om dit niet meer te laten voorkomen.

Mevrouw **Hanekroot** (VBDO) herhaalt dat er allerlei berichten zijn die de reputatie van ING min of meer schaden op het gebied van duurzaamheid en verzoekt om een reactie daarop. De heer **Hommen** geeft aan dat dit buitengewoon onplezierig is. ING zoekt altijd contact met de berichtgevers om een correcte berichtgeving te bevorderen en doet al het mogelijke om dit soort reputatieproblemen te voorkomen. Helaas is dat niet altijd even gemakkelijk, zeker niet bij de sociale media. De heer **Hommen** bevestigt dat ING onder andere met de Eerlijke Bankwijzer in contact is om te kijken hoe de criteria zijn samengesteld en wat hun informatiebronnen zijn.

7A. Verlening van decharge aan de leden van de Raad van Bestuur voor hun taakuitoefening in 2012 (ter beslissing).

De **voorzitter** stelt voor om de leden van de Raad van Bestuur decharge te verlenen voor hun taakuitoefening in het boekjaar 2012 zoals uiteengezet in de Jaarrekening 2012, het verslag van de Raad van Bestuur, het hoofdstuk inzake Corporate Governance, het hoofdstuk over artikel 404 van de Sarbanes-Oxley-wet, het Remuneratierapport en de mededelingen die tijdens de Algemene Vergadering zijn gedaan. De **voorzitter** constateert dat er geen vragen zijn over het voorstel decharge te verlenen aan de leden van de Raad van Bestuur.

Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **voorzitter** dat het voorstel tot het verlenen van decharge aan de leden van de Raad van Bestuur voor hun taakuitoefening in 2012 is aangenomen met 3.698.699.439 stemmen voor, 57.240.896

stemmen tegen en 25.529.809 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen, buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.859.509.940 stemmen voor, 57.240.896 stemmen tegen en 25.529.809 onthoudingen.

7B. Verlening van decharge aan de leden van de Raad van Commissarissen voor hun taakuitoefening in 2012 (ter beslissing).

De **voorzitter** informeert of er vragen zijn over het voorstel decharge te verlenen aan de leden van de Raad van Commissarissen voor hun taakuitoefening in 2012, zoals beschreven in de jaarrekening 2012, het bericht van de Raad van Commissarissen, het hoofdstuk inzake Corporate Governance, het Remuneratierapport en de mededelingen die tijdens de vergadering zijn gedaan.

De heer **Keyner** (VEB) vraagt of de voorzitter van de Raad van Commissarissen kan bevestigen dat alle leden van de Raad van Commissarissen de jaarrekening van ING begrijpen; de commissarissen hebben een essentiële rol als controle op het bestuur. De **voorzitter** reageert dat ongeacht de achtergrond van een commissaris, een jaarverslag en elk kwartaalverslag voor elke commissaris een goede toets is of hij de materie voldoende begrijpt, want het gaat soms om heel ingewikkelde materie. De commissarissen hebben vele educatie sessies en trainingen en kunnen ook op individuele basis assistentie vragen. Soms blijkt na verloop van tijd dat er nog meer vragen zijn. Uiteindelijk komt het erop neer dat er een proces is met voldoende ‘checks and balances’, zodat de Raad van Commissarissen als geheel de jaarrekening begrijpt en kan overzien. Er zullen ook in de toekomst trainingssessies nodig blijven, mede omdat er steeds nieuwe regels komen.

De heer **Keyner** (VEB) meent dat voor de Audit Committee de maatstaven toch een stuk hoger liggen en vraagt wat er wordt gedaan om te testen of de kennis van ieder individueel lid van de Audit Committee op het juiste niveau is, zodat die commissaris zijn controlerende taak goed kan uitoefenen. De heer **Kuiper**, voorzitter van de Audit Committee, reageert dat er geen examen is om in de Audit Committee zitting te nemen. De financiële verslagen zijn de test. De leden van de Audit Committee bespreken die verslagen, en ook alle disclosures en riskanalyses, twee keer, samen met de accountants en de interne accountantsdienst. De Audit Committee is van mening dat ze daarna een oordeel kan vormen.

De **voorzitter** constateert dat er geen vragen meer zijn en brengt het voorstel in stemming. Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **voorzitter** dat het voorstel tot het verlenen van decharge aan de leden van de Raad van Commissarissen voor hun taakuitoefening in 2012 is aangenomen met 3.682.795.517 stemmen voor, 73.136.995 stemmen tegen en 25.538.433 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.843.606.018 stemmen voor, 73.136.995 stemmen tegen en 25.538.433 onthoudingen.

8. Benoeming accountant (ter beslissing)

De **voorzitter** stelt aan de orde de verlenging van de benoeming van Ernst & Young als accountant van ING Groep. In de Algemene Vergadering van 2012 is de verlenging van de benoeming van Ernst & Young voor de boekjaren 2012 en 2013 goedgekeurd. Ten gevolge van nieuwe Nederlandse wetgeving dient ING uiterlijk per 1 januari 2016 de externe accountant te rouleren. Het functioneren van Ernst & Young in 2012 was in overeenstemming met de uitkomst van de evaluatie van het functioneren van Ernst & Young over de jaren 2008 tot en met 2011, zoals besproken in de Algemene Vergadering van 2012. Door de benoeming van Ernst & Young met twee boekjaren te verlengen, kan de roulatie van de externe accountant per 1 januari 2016 ordelijk worden voorbereid. De Raad van Bestuur en de Audit Committee adviseren de benoeming van Ernst & Young als accountant van ING Groep N.V. te verlengen met twee jaren.

De heer **Van den Bos** (Bovenkarspel) informeert of ING verplicht is om in 2016 te wisselen. De **voorzitter** bevestigt dat dit het geval is. De heer **Vreeken** geeft aan dat ING in 2008 in de problemen kwam omdat niemand voorzag wat er allemaal mis zou gaan. Ernst & Young was toen de accountant. Hetzelfde proces speelt zich op dit moment af op het gebied van cyber crime. Er zijn bepaalde risico's die zowel de Raad van Commissarissen als de accountants helemaal niet kunnen zien aankomen. De **voorzitter** reageert dat er heel veel is veranderd sinds 2008. Er wordt nu bij ING anders over bepaalde risico's gedacht dan in 2008. De 'unknown unknowns' zijn de risico's die men niet ziet aankomen maar dit agendapunt gaat over de controle van de jaarrekening.

De **voorzitter** constateert dat er geen vragen meer zijn en brengt het voorstel in stemming. Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **voorzitter** dat het in de oproeping tot deze vergadering opgenomen voorstel om de benoeming van Ernst & Young als accountant van de vennootschap te verlengen met twee boekjaren is aangenomen met 3.749.782.781 stemmen voor, 26.571.902 stemmen tegen en 5.109.206 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.910.593.282 stemmen voor, 26.571.902 stemmen tegen en 5.109.206 onthoudingen.

9. Samenstelling van de Raad van Bestuur:

De **voorzitter** stelt aan de orde de samenstelling van de Raad van Bestuur. De heer Hommen en de heer Flynn zijn in de AVA van 27 april 2009 benoemd voor een periode van vier jaar. Hun benoemingstermijn loopt aan het einde van deze vergadering af. Voorgesteld wordt om de heer Hamers te benoemen tot lid van de Raad van Bestuur. De Raad van Commissarissen heeft voor deze benoemingen en herbenoemingen, overeenkomstig artikel 19, lid 2 van de Statuten een bindende voordracht gemaakt. Er is een profielschets gemaakt door de Raad van Commissarissen voor de nieuwe benoeming waarbij is gekeken naar de bestuurlijke ervaring, ervaring in de private sector, de ervaringen in corporate governance, ervaring in het omgaan met maatschappelijke stromingen en politiek denken buiten de onderneming en natuurlijk affiniteit en ervaring met ING en ING's cultuur. Er worden ook diversiteitsaspecten meegewogen.

9A. Herbenoeming van de heer J.H.M. Hommen (ter beslissing).

De **voorzitter** stelt als eerste de herbenoeming van de heer Hommen aan de orde. De voorgestelde herbenoeming van de heer Hommen is gebaseerd op de wijze waarop hij zijn taak als lid van de Raad van Bestuur en als CEO in zijn huidige benoemingstermijn heeft vervuld. De voorgestelde benoemingsperiode heeft als doel om een soepele overgang van het leiderschap van de onderneming te faciliteren. De Raad van Commissarissen adviseert om de heer Hommen per het einde van deze vergadering te herbenoemen als lid van de Raad van Bestuur voor een periode die eindigt op 1 oktober aanstaande. De **voorzitter** geeft gelegenheid tot het stellen van vragen, indien gewenst in afwezigheid van de heer Hommen.

Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **voorzitter** dat het voorstel tot herbenoeming van de heer Hommen als lid van de Raad van Bestuur is aangenomen met 3.767.196.471 stemmen voor, 515.770 stemmen tegen en 13.746.508 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.928.006.972 stemmen voor, 515.770 stemmen tegen en 13.746.508 onthoudingen.

9B. Herbenoeming van de heer P.G. Flynn (ter beslissing).

De **voorzitter** stelt aan de orde de herbenoeming van de heer Flynn als lid van de Raad van Bestuur voor een periode van 4 jaar tot 2017. Het voorstel tot herbenoeming van de heer Flynn is gebaseerd op zijn waardevolle bijdrage als lid van de Raad van Bestuur en CFO in zijn huidige benoemingstermijn. Hij heeft een brede kennis van en ervaring in audit-, treasury- en finance en control gerelateerde zaken. De Raad van Commissarissen adviseert de Algemene Vergadering om de heer Flynn te herbenoemen voor een termijn van 4 jaar die eindigt na afloop van de Algemene Vergadering in 2017. De **voorzitter** geeft gelegenheid tot het stellen van vragen, indien gewenst in afwezigheid van de heer Flynn.

Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **voorzitter** dat het voorstel tot herbenoeming van de heer Flynn als lid van de Raad van Bestuur is aangenomen met 3.767.127.070 stemmen voor, 509.088 stemmen tegen en 13.822.091 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.927.937.571 stemmen voor, 509.088 stemmen tegen en 13.822.091 onthoudingen.

9C. Benoeming van de heer R. Hamers (ter beslissing).

De **voorzitter** stelt aan de orde de benoeming van de heer Ralph Hamers. De benoeming van de heer Hamers is gebaseerd op zijn rijke ervaring in Retail en Commercial banking, zijn uitstekende staat van dienst in risk management en zijn kwaliteiten in het leiden van strategische veranderingsprocessen. De Raad van Commissarissen adviseert de Algemene Vergadering om de heer Hamers per het einde van deze vergadering te benoemen als lid van de Raad van Bestuur voor een periode die eindigt na afloop van de Algemene Vergadering in

2017. De **voorzitter** geeft gelegenheid tot het stellen van vragen, indien gewenst in afwezigheid van de heer Hamers. De heer **Spanjer** vraagt naar het contract voor de heer Hamers. De heer **Vink** antwoordt dat dit een overeenkomst van opdracht is overeenkomstig de Wet bestuur en toezicht.

Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **voorzitter** dat het voorstel tot benoeming van de heer Hamers als lid van de Raad van Bestuur is aangenomen met 3.767.106.631 stemmen voor, 492.426 stemmen tegen en 13.861.594 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.927.917.132 stemmen voor, 492.426 stemmen tegen en 13.861.594 onthoudingen.

Vervolgens richt de **voorzitter** zich voor een persoonlijk woord tot de heer Hommen. In 2009 is de heer Hommen bereid gevonden om ING voor vier jaar te gaan leiden. In onderling overleg was hij bereid nog vijf maanden aan te blijven. De Raad van Commissarissen heeft deze beslissing zeer op prijs gesteld. Dit helpt een soepele overgang. Toen de heer Hommen aantrad als CEO, was het een enorme uitdaging om ING door de crisis heen te loodsen. Het was toen nog niet duidelijk dat die crisis zo lang zou duren en in feite nog steeds niet voorbij is. Er zijn bijzonder belangrijke stappen gezet onder zijn leiding, stappen die het bedrijf sterker maken in een onzekere toekomst. Er staat een duidelijke koers en er zijn al veel mijlpalen gehaald voor de herstructurering. Er is nog heel veel werk te verzetten, zowel aan de bank- als aan de verzekeringskant, maar het bedrijf ligt strategisch op koers en de heer Hommen heeft het bedrijf gereed gemaakt, om het over te dragen aan de heer Hamers.

10. Samenstelling van de Raad van Commissarissen

De **voorzitter** stelt de samenstelling van de Raad van Commissarissen aan de orde en deelt mede dat volgens het rooster de heer De Waal, mevrouw Bahlmann en hijzelf aftreden. De heer De Waal heeft bekendgemaakt niet voor herbenoeming in aanmerking te willen komen. De Staat, die destijds mevrouw Bahlmann en de heer Waal heeft voorgesteld, heeft voorts aangekondigd niet van de bevoegdheid tot het voordragen van een tweede kandidaat als lid van de Raad van Commissarissen gebruik te willen maken. Mevrouw Bahlmann en de heer Van der Veer zelf zijn herbenoembaar. De heer Klaver zal na afloop van deze vergadering aftreden als lid van de Raad van Commissarissen omdat andere verplichtingen in toenemende mate zijn tijd en aandacht vergen. De heer Van Keulen heeft besloten na afloop van deze vergadering zijn functie als lid van de Raad van Commissarissen neer te leggen wegens persoonlijke redenen en de wens om zijn prioriteiten in evenwicht te brengen.

Er zijn drie kandidaten voor van de Raad van Commissarissen voorgesteld. Deze benoemingen zijn tot stand gekomen op basis van een profielschets. Er wordt gekeken naar bestuurlijke ervaring, ervaring in corporate governance, ervaring in publieke ondernemingen, ervaringen in politiek, in de maatschappelijke omgeving en verder affiniteit met bank- of verzekeringswezen en met ING of ING's cultuur. Er wordt ook naar aspecten van diversiteit gekeken. Voor alle benoemingen en herbenoemingen heeft de Raad van Commissarissen, overeenkomstig artikel 25, lid 2 van de Statuten een bindende voordracht gemaakt.

De **voorzitter** draagt het voorzitterschap over aan de vice-voorzitter, heer Elverding, voor zijn eigen herbenoeming.

10A. Herbenoeming van de heer J. van der Veer

De **vice voorzitter** stelt de herbenoeming van de heer Van der Veer als lid van de Raad van Commissarissen aan de orde. De voordracht van de Raad van Commissarissen is gebaseerd op enerzijds zijn brede en rijke ervaring in het internationale bedrijfsleven en de internationale handel, maar ook vanwege zijn waardevolle bijdrage als lid en als voorzitter van de Raad van Commissarissen van ING. De Raad van Commissarissen adviseert de Algemene Vergadering om de heer Van der Veer per het einde van deze jaarlijkse vergadering te herbenoemen als lid van de Raad van Commissarissen. De **vice-voorzitter** geeft gelegenheid tot het stellen van vragen, indien gewenst in afwezigheid van de heer Van der Veer.

Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **vice-voorzitter** dat de heer J. van der Veer is herbenoemd tot commissaris met 3.707.118.344 stemmen voor, 9.149.732 stemmen tegen en 65.189.931 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.867.928.845 stemmen voor, 9.149.732 stemmen tegen en 65.189.931 onthoudingen.

De **vice-voorzitter** geeft met felicitaties de leiding van de vergadering terug aan de heer Van der Veer.

10B. Herbenoeming van mevrouw J.P. Bahlmann (ter beslissing).

De **voorzitter** stelt de herbenoeming van mevrouw J.P. Bahlmann aan de orde als commissaris. De voordracht van mevrouw Bahlmann is gebaseerd op haar hoedanigheid als door de Staat aanbevolen lid van de Raad van Commissarissen. De Raad van Commissarissen adviseert de Algemene Vergadering om mevrouw Bahlmann, per het einde van deze vergadering, te herbenoemen als lid van de Raad van Commissarissen. De **voorzitter** geeft gelegenheid tot het stellen van vragen, indien gewenst in afwezigheid van Mevrouw Bahlmann.

Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de voorzitter dat mevrouw J.P. Bahlmann is herbenoemd tot commissaris met 3.677.325.564 stemmen voor, 98.939.997 stemmen tegen en 5.193.193 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.838.136.065 stemmen voor, 98.939.997 stemmen tegen en 5.193.193 onthoudingen.

10C. Benoeming van mevrouw C.W. Gorter (ter beslissing).

De **voorzitter** stelt de benoeming van mevrouw C.W. Gorter aan de orde als commissaris. De voordracht van mevrouw Gorter is gebaseerd op haar ervaring in het bankwezen en diepgaande kennis van risk, control, audit en compliance. Daarnaast heeft zij een groot netwerk in de financiële dienstverlening evenals in de universitaire wereld, en is zij

maatschappelijk betrokken. De Raad van Commissarissen stelt voor om haar te benoemen per het einde van deze vergadering. Haar benoeming is goedgekeurd door De Nederlandsche Bank. De **voorzitter** geeft gelegenheid tot het stellen van vragen, indien gewenst in afwezigheid van mevrouw Gorter.

De heer **Van den Bos** is verheugd dat een West-Fries, de heer Klaver, wordt opgevolgd door een andere West-Fries, mevrouw Gorter. De heer **Spanjer** vraagt wat voor een contract mevrouw Gorter krijgt. De heer **Vink** legt uit dat de Wet bestuur en toezicht niets zegt over contracten van leden van de Raad van Commissarissen. Die worden vennootschapsrechtelijk benoemd en zij hebben geen arbeidsrelatie met de vennootschap.

Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **voorzitter** dat mevrouw C.W. Gorter is benoemd tot commissaris met 3.759.820.365 stemmen voor, 7.704.325 stemmen tegen en 13.919.695 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.920.630.866 stemmen voor, 7.704.325 stemmen tegen en 13.919.695 onthoudingen.

10D. Benoeming van de heer H.J. M. Lamberti (ter beslissing).

De **voorzitter** stelt de benoeming van de heer H.J.M Lamberti aan de orde als commissaris. De voordracht van de heer Lamberti is gebaseerd op zijn succesvolle internationale loopbaan binnen diverse sectoren en zijn verregaande kennis van internationale bedrijven, financiële dienst- verlening, human resources en IT. De Raad van Commissarissen adviseert de heer Lamberti te benoemen per het einde van deze vergadering. Zijn benoeming is goedgekeurd door De Nederlandsche Bank. De **voorzitter** geeft gelegenheid tot het stellen van vragen, indien gewenst in afwezigheid van de heer Lamberti.

Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **voorzitter** dat de heer H.J.M. Lamberti is benoemd tot commissaris met 3.759.830.099 stemmen voor, 7.671.562 stemmen tegen en 13.947.017 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.920.640.600 stemmen voor, 7.671.562 stemmen tegen en 13.947.017 onthoudingen.

10 E. Benoeming van mevrouw I. Martín Castellá

De **voorzitter** stelt de benoeming van mevrouw I. Martín Castellá aan de orde als commissaris. De voordracht van mevrouw Castellá is gebaseerd op haar meer dan 20-jarige ervaring met economische en bedrijfsmatige zaken in finance en banking, zowel op nationaal Spaans als internationaal niveau en zowel in de publieke als in de private sector. De Raad van Commissarissen adviseert om mevrouw Isabella Martín Castellá per het eind van deze vergadering te benoemen. De benoeming is goedgekeurd door De Nederlandsche Bank. De **voorzitter** geeft gelegenheid tot het stellen van vragen, indien gewenst in afwezigheid van mevrouw Castellá.

Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **voorzitter** dat mevrouw I. Martín Castellá is benoemd tot commissaris met 3.755.856.466 stemmen voor, 8.986.140 stemmen tegen en 13.895.981 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.916.666.967 stemmen voor, 8.986.140 stemmen tegen en 13.895.981 onthoudingen.

De heer **Broenink** (Rotterdam) is blij dat door de nieuwe leden van de Raad van Commissarissen deze raad weer een internationalere samenstelling krijgt.

De **voorzitter** spreekt de heren Klaver en De Waal en Van Keulen, die niet aanwezig is, toe. De heer Klaver is de langstzittende in de Raad van Commissarissen, die altijd op zeer constructieve wijze heel open vragen stelde wat enorm hielp bij de besluitvorming en inzichtvorming tijdens deze moeilijke periode. De heer De Waal werd door de regering voorgedragen als commissaris en moest meehelpen ING te loodsen, waarbij remuneratie vaak voorpaginanieuws was. Zijn inbreng en expertise zijn bijzonder gewaardeerd. Hij heeft enorm meegeholpen om niet alleen het remuneratiedossier maar ook andere onderwerpen in een nieuw evenwicht te brengen. Helaas is hij niet voor herbenoeming beschikbaar, maar zijn keuze is begrijpelijk. De heer Van Keulen is tot zijn spijt hier niet aanwezig. Hij heeft gedurende een kortere periode zijn kennis in het bank- en verzekeringswezen met ING gedeeld. Hij heeft aangegeven dat hij voortijdig wil vertrekken.

11A. Machtiging tot uitgifte van gewone aandelen, al dan niet met voorkeursrecht (ter beslissing).

De **voorzitter** stelt het voorstel aan de orde om de Raad van Bestuur aan te wijzen als het orgaan dat bevoegd is om met goedkeuring van de Raad van Commissarissen te besluiten tot uitgifte van gewone aandelen en het verlenen van rechten tot het nemen van gewone aandelen en het beperken of uitsluiten van voorkeursrechten van bestaande aandeelhouders.

De bevoegdheid geldt voor een maximum van in totaal 380 miljoen gewone aandelen en voor een periode van achttien maanden, behoudens verlenging. Het aantal gewone aandelen dat onder de machtiging maximaal kan worden uitgegeven, is gelijk aan 10% van het geplaatste kapitaal. De machtiging kan voor elk doel worden gebruikt waaronder kapitaalverstrekking, financiering, fusies of overnames en de afwikkeling van aandelen opties of prestatie aandelen. De Raad van Commissarissen heeft het voorstel goedgekeurd en de machtiging komt in plaats van eerdere machtigingen die door Algemene Vergaderingen zijn verleend.

Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **voorzitter** dat het in de oproeping tot deze vergadering opgenomen voorstel is aangenomen met 3.523.300.540 stemmen voor, 252.444.971 stemmen tegen en 5.332.002 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.684.111.041 stemmen voor, 252.444.971 stemmen tegen en 5.332.002 onthoudingen.

11B. Machtiging tot uitgifte van gewone aandelen, al dan niet met voorkeursrecht, in verband met een fusie, overname van een onderneming of een vennootschap, of indien noodzakelijk volgens de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen, ter bescherming of behoud van de vermogenspositie van de vennootschap (ter beslissing).

De **voorzitter** stelt het voorstel aan de orde om de Raad van Bestuur aan te wijzen als het orgaan dat bevoegd is om, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, te besluiten tot uitgifte van gewone aandelen in verband met de fusie of overname van een onderneming of een vennootschap, of voor de bescherming of behoud van de vermogenspositie van de vennootschap, tot het verlenen van rechten tot het nemen van dergelijke aandelen en tot het beperken of uitsluiten van voorkeursrechten van bestaande aandeelhouders. De bevoegdheid geldt voor een maximum van in totaal 380 miljoen gewone aandelen, voor een periode van anderhalf jaar, behoudens verlenging. Het aantal gewone aandelen dat onder de machtiging maximaal kan worden uitgegeven, is gelijk aan 10% van het geplaatste kapitaal. De machtiging kan worden gebruikt naast de machtiging krachtens agendapunt 11A bij een fusie met of overname van een onderneming of een vennootschap, of wanneer kapitaalverhoging nodig is volgens de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen, om de vermogenspositie van de vennootschap te beschermen of te behouden. De Raad van Commissarissen heeft het voorstel goedgekeurd. De machtiging komt in de plaats van alle machtigingen die door eerdere Algemene Vergaderingen zijn verleend.

Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **voorzitter** dat het in de oproeping tot deze vergadering opgenomen voorstel is aangenomen met 3.486.149.970 stemmen voor, 289.874.725 stemmen tegen en 5.052.042 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.646.960.471 stemmen voor, 289.874.725 stemmen tegen en 5.052.042 onthoudingen.

12A. Machtiging tot verkrijging van gewone aandelen of certificaten van gewone aandelen in het eigen kapitaal van de vennootschap (ter beslissing).

De **voorzitter** stelt aan de orde de machtiging van de Raad van Bestuur om, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, namens ING Groep N.V. volgestorte gewone aandelen en certificaten van gewone aandelen ING Groep N.V. te verkrijgen en verwijst naar het voorstel met toelichting, zoals opgenomen in de oproepcirculaire. De machtiging geldt voor een maximum van 10% van het geplaatste kapitaal voor een periode van achttien maanden. De verkrijgingsprijs dient tenminste EUR 0,01 te bedragen en niet hoger te zijn dan de hoogste koers waarvoor de certificaten van gewone aandelen worden verhandeld op Euronext Amsterdam, op de datum waarop de overeenkomst tot verkrijging wordt gesloten of de daaraan voorafgaande dag waarop de beurs is geopend. De machtiging zal worden gebruikt voor handels- en beleggingsdoeleinden in het kader van de gewone bedrijfsuitoefening van het bank- en verzekeringsbedrijf.

Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **voorzitter** dat het in de oproeping tot deze vergadering opgenomen voorstel is aangenomen met 3.767.537.600 stemmen voor, 8.444.055 stemmen tegen en 5.079.360 onthoudingen. Als de stemmen van de

Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.928.348.101 stemmen voor, 8.444.055 stemmen tegen en 5.079.360 onthoudingen.

12B. Machtiging tot verkrijging van gewone aandelen of certificaten van gewone aandelen in het eigen kapitaal van de vennootschap in verband met een belangrijke herstructurering van haar kapitaal (ter beslissing).

De **voorzitter** stelt aan de orde de machtiging van de Raad van Bestuur om, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, namens ING Groep N.V. volgestorte gewone aandelen en certificaten van gewone aandelen ING Groep N.V. te verkrijgen in geval van een belangrijke herstructurering van het kapitaal van ING Groep N.V.. De machtiging geldt voor een maximum van 20% van het geplaatste kapitaal, bestaande uit het maximum op grond van de machtiging krachtens agendapunt 12A vermeerderd met 10%, voor een periode van anderhalf jaar. De verkrijgingprijs dient tenminste EUR 0,01 te bedragen en niet hoger te zijn dan de hoogste koers waarvoor de certificaten van gewone aandelen worden verhandeld op Euronext Amsterdam op de datum waarop de overeenkomst tot verkrijging wordt gesloten of de daaraan voorafgaande dag waarop de beurs is geopend. Doel van de machtiging is om de vennootschap in staat te stellen om in verband met een belangrijke herstructurering van haar kapitaal (certificaten van) gewone aandelen in te kopen en daarmee snel in te kunnen spelen op de ontwikkelingen op de financiële markten.

Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de **voorzitter** dat het in de oproeping tot deze vergadering opgenomen voorstel is aangenomen met 3.722.551.530 stemmen voor, 53.404.868 stemmen tegen en 5.111.967 onthoudingen. Als de stemmen van de Stichting ING Aandelen waarvoor zij geen steminstructies van certificaathouders heeft ontvangen buiten beschouwing worden gelaten, zou het voorstel zijn aangenomen met 1.883.362.031 stemmen voor, 53.404.868 stemmen tegen en 5.111.967 onthoudingen.

13. Rondvraag en sluiting.

De **voorzitter** stelt de rondvraag aan de orde.

De heer **Spanjer** informeert in welke tranches ING de aandelen in Amerika op de Amerikaanse beurs gaat plaatsen en wat de tijdslijn is. De heer **Hommen** legt uit dat ING dit jaar al 25% heeft geplaatst en in 2014 nog 25% moet plaatsen. Hoeveel tranches er zullen zijn, zal afhangen van de markt. De heer **Stevense** vraagt waarom de financiële agenda niet verder loopt dan november 2013. De **voorzitter** geeft aan dat dit afhangt van hoe snel het verzekeringsbedrijf wordt verzelfstandigd. Als dat heel snel gaat zal een ander tijdschema van toepassing worden.

De heer **Oldemeijer** vindt de waardering van de recente beursgang in de Verenigde Staten zeer laag en vraagt of de marktwaarde inderdaad USD 2 miljard is. De **voorzitter** legt uit dat 25% van de aandelen is verkocht en dat deel had een marktwaarde van USD 1,3 miljard. De totale marktwaarde zou dan USD 5,2 miljard zijn, wat nog steeds ongeveer de helft is van de boekwaarde maar in Europa zijn verzekeringsbedrijven vaak 30% tot 40% van de boekwaarde waard. ING hoopt dat er op zeker moment een betere markt gaat komen.

De heer **Van Riel** vraagt hoe lang de ‘green shoe’ uitgeoefend kan worden en of de institutionele beleggers die aandelen hebben gekocht, klanten zijn van de begeleidende banken. De heer **Hommen** antwoordt dat de green shoe voor 30 dagen geldt. Van de institutionele beleggers komt 75% uit Amerika, circa 20% is Aziaat en een heel klein percentage is Europeaan. De beleggers zijn hoofdzakelijk lange-termijn beleggers. De grote beleggers zijn klant bij alle begeleidende banken, maar ook bij andere banken. De heer **Van Riel** informeert of de 18 mensen die bij ING zijn vertrokken bij de begeleidende banken gaan werken. De heer **Hommen** antwoordt dat dit niet het geval is.

De heer **Stevense** is van mening dat mevrouw Bahlmann voor herbenoeming is voorgesteld door het ministerie van Financiën. De **voorzitter** reageert dat de voordracht geschiedt door de Raad van Commissarissen, maar de Staat een voorstel kan doen aan de Raad van Commissarissen om kandidaten te benoemen. Een **certificaathouder** stelt dat het vreemd is dat de heer De Waal is vervangen, want die was van staatswege aan de Raad van Commissarissen toegevoegd. De Raad van Commissarissen is nu met één man uitgebreid. De **voorzitter** antwoordt dat formeel de Staat met een nieuwe naam had kunnen komen. Gelet op alle onzekerheden en het profiel dat DNB verwacht van de totale Raad van Commissarissen vond de Raad van Commissarissen het verstandig om drie mensen voor te dragen voor nieuwe benoemingen in plaats van twee.

De heer **Van den Bos** complimenteert de heer Van der Veer voor de wijze waarop hij deze vergadering heeft geleid.

De heer **Groen** stelt voor om enkele zaken bij de Westland-Utrecht Bank met de op te richten Nationale-Nederlanden Bank te combineren om elkaar te kunnen versterken. De heer **Hommen** geeft aan dat het de bedoeling is dat de Westland Utrecht Bank een gedeelte van de portefeuille overdraagt aan Nationale-Nederlanden Bank. Het gedeelte dat niet overgaat, komt bij ING terecht.

De heer **Groen** vraagt of er nog sprake is van een spin-off voor de aandeelhouders bij de beursgang van Nationale-Nederlanden. De heer **Hommen** reageert dat dit afhangt van de snelheid waarmee ING de schuld van ING Groep kan terugbrengen en van het kapitaal dat Nationale-Nederlanden nodig zal hebben. Een spin-off is een mogelijkheid maar een IPO of een combinatie van die twee kan ook. De heer **Groen** stelt vervolgens voor om elektronische toegangsbewijzen te gaan gebruiken bij de AVA. De heer **Hommen** zegt dat te zullen bezien.

De heer **Swinkels** verzoekt ING om de spin-off te bestemmen voor de huidige aandeelhouders. Een andere kwestie die de heer **Swinkels** aan de orde stelt, is de samenstelling van de Raad van Commissarissen. Als de spin-off plaatsvindt, wordt de omvang van ING voor de huidige Raad van Bestuur beheersbaar en te managen. Daar zou dan ook een andere beloningsstructuur tegenover moeten staan. De heer **Hommen** begrijpt het punt en zal de opmerking meenemen in de overwegingen. De **voorzitter** vult aan dat als er een kleiner bedrijf ontstaat kan overwogen worden om over te gaan tot een kleinere Raad van Commissarissen. In zijn algemeenheid zullen Raden van Commissarissen bij banken of verzekeraars echter nooit heel klein worden.

De heer **Van Ekeren** heeft een vraag over Amerikaanse hypothekeken namelijk of er rekening mee is gehouden dat naar Amerikaans recht er vaak geen aansprakelijkheid van de debiteur voor restschulden bestaat, zoals in het Nederlands recht. De heer **Hommen** bevestigt dat in Amerika inderdaad een heel ander rechtssysteem geldt. Een groot aantal hypothekeken in de Alt-A-portefeuille wordt terugbetaald, een groot aantal is geherfinancierd en daarmee nog eerder terugbetaald. Het totale bedrag dat uitstaat, is aanmerkelijk verkleind. De overheid kan momenteel een winst maken op die portefeuille.

Onder dankzegging voor de aanwezigheid en de inbreng sluit de **voorzitter** om 18.30 uur de vergadering.

Amsterdam,

Amsterdam,

Huizen,

J. van der Veer
voorzitter

L.G. van der Meij,
secretaris

W.G. Bogaard
certificaathouder